

PROGRAM ROZVOJA OBCE MOŠUROV NA ROKY 2015-2022

Názov:	<i>Program rozvoja obce Mošurov 2015-2022</i>
Územné vymedzenie :	<i>Obec Mošurov</i>
Územný plán obce/VÚC schválený:	<i>Áno</i>
Dátum schválenia PRO:	<i>04.12.2015</i>
Dátum platnosti:	<i>od 01. 01. 2015 do 31. 12. 2022</i>
Verzia ¹	<i>1.0</i>
Publikovaný verejne:	<i>DD. MM. RRRR</i>

Zdroj: vlastné spracovanie

OBSAH

ÚVOD.....	4
EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR ZA ROKY 2007-2013.....	6
1 ANALYTICKÁ ČASŤ	7
ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA.....	7
HISTÓRIA OBCE	7
PRÍRODNÉ POMERY	8
1. HOSPODÁRSKA OBLASŤ	10
DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	10
TELEKOMUNIKÁCIE, INFORMAČNÁ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	11
PODNIKATELSKÉ SUBJEKTY	11
CESTOVNÝ RUCH	12
2. ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ	13
VODOVODNÁ A KANALIZAČNÁ SIEŤ	13
PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA	13
LESNÉ HOSPODÁRSTVO.....	14
ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	14
CIVILNÁ OBRANA.....	14
POŽIARNA OCHRANA	15
3. SOCIÁLNA OBLASŤ.....	15
OBYVATELSTVO.....	15
VZDELANIE	19
ŠKOLSTVO A VZDELANIE	19
SOCIÁLNA SFÉRA A ZDRAVOTNÍCTVO	20
BÝVANIE	22
SAMOSPRÁVA	22
REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE ZA ROKY 2009-2014.....	23
ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA	24
STEEP FAKTORY.....	24
CHARAKTERISTIKA ŠPECIFICKÝCH STRÁNOK REGIÓNU	25
ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU	28
SWOT ANALÝZA	28
2 STRATEGICKÁ ČASŤ	31
VÍZIA A POSLANIE OBCE	31
HOSPODÁRSKA OBLASŤ	31
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ	32
SOCIÁLNA OBLASŤ	32
3 PROGRAMOVÁ ČASŤ	37
PLÁNOVANÉ CIELE, OPATRENIA A AKTIVITY.....	37
MERATEĽNÉ UKAZOVATELE	40
4 REALIZAČNÁ ČASŤ	41
INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PRO	41
MONITOROVANIE A HODNOTENIE	42
AKČNÝ PLÁN	43

5 FINANČNÁ ČASŤ	47
PREDPOKLADANÉ ZDROJE FINANCOVANIA JEDNOTLIVÝCH OPATRENÍ	47
ZÁVER	49
PRÍLOHY	50
PRÍLOHA Č. 1 ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PROGRAME ROZVOJA OBCE.....	50

ÚVOD

Program rozvoja obce spolu s územným plánom je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy. Vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov nachádzajúcich sa v území. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho rozvoja obce. *Program rozvoja obce Mošurov na roky 2015 - 2022* je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z.

Pre potreby spracovania *Programu rozvoja obce Mošurov na roky 2015 - 2022* boli analyzované už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty na:

- **Regionálnej a lokálnej úrovni** (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce *Mošurov* na roky 2008–2013, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2008 - 2015, Územný plán obce *Mošurov*),
- **národnej** (Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010, Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2010),
- **medzinárodnej** - cezhraničné a európske strategické dokumenty (Stratégia Európa 2020, Spoločný strategický rámec EK, Materiály Európskej komisie k programovému obdobiu 2014 – 2020 a politiky súdržnosti).

Tabuľka 1 Formulár č. Ú 1 Zámer spracovania PRO

Zámer spracovania PRO	
Názov dokumentu	<i>Program rozvoja obce Mošurov na roky 2015 - 2022</i>
Forma spracovania	<i>pracovníkmi samosprávy s pomocou externých odborníkov</i>
Riadenie procesu spracovania	<i>pracovné skupiny boli zriadené z vedenia obce, pracovníkov obecného úradu a poslancov obecného zastupiteľstva</i>
Obdobie spracovania	<i>vid' tabuľka 2 Formulár Ú 3 Harmonogram spracovania PRO</i>
Financovanie spracovania	<i>náklady na financovanie boli hradené z rozpočtu obce</i>

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012.

Celý proces spracovania *Programu rozvoja obce Mošurov na roky 2015 - 2022* a harmonogram realizácie jednotlivých častí je nastavený tak, aby umožňoval poslancom a občanom obce aktívne sa zúčastňovať na jeho tvorbe a takto zachytiť čo najviac podnetov, ktoré budú viesť k vyššej kvalite života v obci.

Program rozvoja obce Mošurov na roky 2015 - 2022 pozostáva z týchto častí:

- Analytická časť
- Strategická časť
- Programová
- Realizačná časť
- Finančná časť

Tabuľka 2 Formulár č. Ú 3 Harmonogram spracovania PRO

Harmonogram spracovania PHSR												
Termín	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Záver												

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012.

Analytická časť *Programu rozvoja obce Mošurov na roky 2015 - 2022* sa venuje analýze územia. Opisuje obec s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socio-ekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú sociálny a ekonomický rozvoj obce. Jej súčasťou je spracovanie súhrnnej analýzy rozvojového potenciálu obce, vyhodnotenie jej silných a slabých stránok a taktiež príležitostí a ohrození, s cieľom získania súhrnného pohľadu na reálnu situáciu obce a možnosti jej rozvoja.

Strategická časť vymedzuje oblasti možného rozvoja územia a jeho víziu. Je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja obce. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný prípadne rozvojový charakter. Stabilizačné ciele, a s tým súvisiace opatrenia, sú zamerané na riešenie súčasného stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k prehľbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sú zamerané na možnosti aktivácie potenciálu obce a na podporu jej dlhodobého rozvoja.

Programová časť sa zaoberá riešením potrieb územia a plánovaním realizácie jednotlivých aktivít. Spracúva zoznam opatrení a aktivít určených na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, ako aj časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a aktivít.

Realizačnú časť programu rozvoja obce tvorí podrobný opis organizačného zabezpečenia riadenia, zodpovednosti a pravidiel spolupráce medzi jednotlivými orgánmi a subjektmi pri realizácii jednotlivých cieľov vyplývajúcich z *Programu rozvoja obce Mošurov na roky 2015 – 2022*.

Finančná časť hovorí o finančnom zabezpečení t.j. o zdrojoch financovania, ktoré je potrebné pre zabezpečenie realizácie jednotlivých aktivít a ich rozdelenie medzi finančné zdroje vnútorné (štátne a súkromné) a zdroje EÚ.

Základným cieľom takto spracovaného *Programu rozvoja obce Mošurov na roky 2015 – 2022* ako kľúčového strategického a rozvojového dokumentu v strednodobom horizonte je analýza hospodárskych a sociálnych daností a potrieb obce a definovanie príslušných cieľov a opatrení, ktoré napomôžu rozvoju obce s ohľadom na potreby občanov obce.

Na príprave Programu rozvoja obce spolupracovali: Občania obce *Mošurov*, členovia obecného zastupiteľstva, spoločenských organizácií, dobrovoľníci, ktorým sa chceme aj touto cestou poďakovať za spoluprácu na príprave tohto dokumentu.

EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR ZA ROKY 2007-2013

Medzi najväčšie projekty realizované v období 2007-2013 v Mošurove, ktoré financovala alebo spolufinancovala samospráva patrili projekty, ktoré sú bližšie uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3 EX-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR za roky 2007-2013

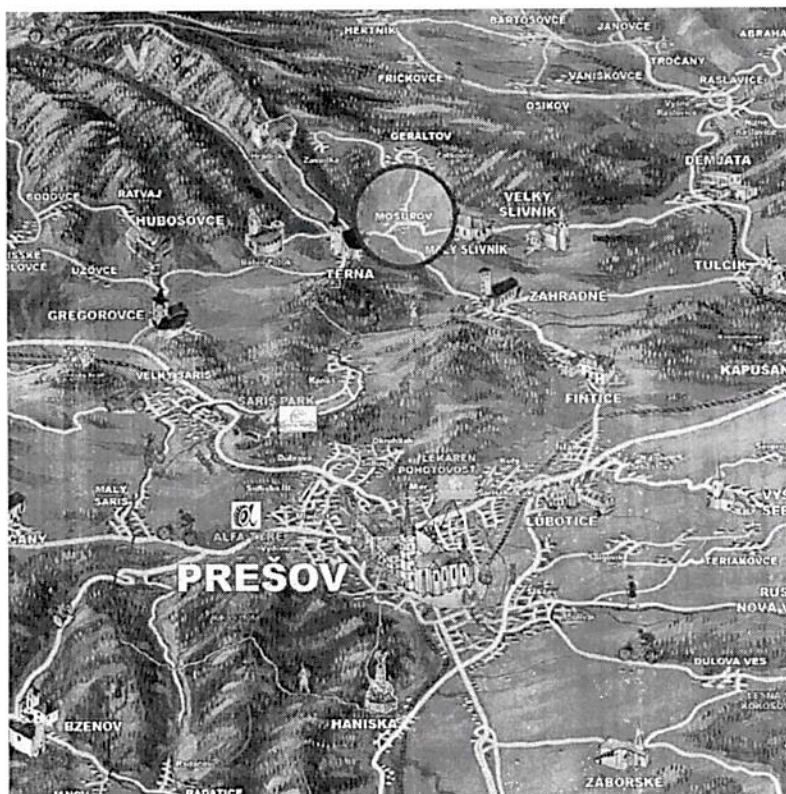
Opatrenia	Splnenie opatrenia/ nesplnenie	Názov projektu	Obdobie realizácie	Náklady v EUR
OBLASŤ 1 HOSPODÁRSKA				
Zabezpečenie potrebnej dopravnej a technickej infraštruktúry pre kontinuálne zvyšovanie a udržanie kvality života obyvateľstva a naplnenie jeho potrieb. Cieľom opatrenia je oprava miestnych komunikácií, zlepšenie ich technického stavu, ako aj ich priebežná údržba, ktorá by prispela ku komfortu a bezpečnosti celkovej dopravy v obci. V súvislosti s technickou infraštruktúrou je cieľom opatrenia rozvoj, dobudovanie a modernizácia informačnej infraštruktúry a zvyšovanie spoľahlivosti inžinierskych sietí.	Splnené, obec zrekonštruovala verejný rozhlas, verejné osvetlenie, obec bude pokračovať v plnení ďalších cieľov v oblasti výstavby, rekonštrukcie a údržby dopravnej infraštruktúry.	Rekonštrukcia verejného rozhlasu	2012	3056
		Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia	2013	1380

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA

HISTÓRIA OBCE

Najstaršia písomná zmienka o obci je z roku 1259, keď údajne kráľ Belo IV. darovacou istinou dal časť ternianskeho majetku istému rytierovi Adamovi, pochádzajúcemu z Poľska. Dovtedy ho údajne vlastnil istý Mikuláš zo Spiša. V písomných záznamoch z roku 1383 sa obec uvádza pod názvom Ádámfolde, v o význame Adamovo Pole. Z názvu tak vyplýva vlastnícky vzťah zemana Adama k mošurovskému majetku. Hodnovernosť písomnej zmienky o Mošurove uvádza až listina Spišskej kapituly z roku 1383, no spoľahlivým dokumentom o vzniku obce je až listina kráľa Žigmunda z roku 1405. Dovtedy osada bola majetkovou súčasťou hradného panstva Šariš, ktorého vlastníkom bol kráľ. Zemanovi Mikulášovi a po ňom jeho vdove prináležal aj okolo roku 1427. Vtedy v obci hospodáril vyše 15 poddaných domácností, takže Mošurov bol stredne veľkou dedinou. V roku 1432 zemiansky majetok Mošurov získali šľachtici z Rozhanoviec, ktorý neskôr patril Némethyovcom, potom Perényiovcom, Tarzayovcom a Drugetovcom. Tarzayovci patri k bohatým a vplyvným šľachtickým rodom. Vlastnili Kamenický hrad a ich panstvo siahalo na východ ďaleko zo územie Šariša. Viacerí príslušníci rodu mali významné funkcie v miestnych župách, ba aj v celom Uhorsku. K ich panstvu prináležal i renesančný kaštieľ v Mošurove, do ktorého sa vdova Anna Drugetová – Tarzayová prisťahovala po dobytí Kamenického hradu cisárskymi vojskami. Tu žila až do roku 1564.

PRÍRODNÉ POMERY

Poloha

Obec Mošurov patrí svojim katastrálnym územím do okresu Prešov. Je súčasťou Prešovského kraja. Územie obce Mošurov leží v centrálnej časti Šariša, v juhovýchodnej časti Spišsko-šariškého medzihoria. Rozloha katastra skúmaného územia je 544 ha, na základe čoho môžeme obec zaradiť medzi malé okresu Prešov.

Katastrálne územie obce Mošurov sa rozprestiera v oblasti Nízkych Beskýd, na rozhraní celkov Ondavská vrchovina a Beskydské predhorie, (v starších negeografických štúdiách označované aj ako Prešovská kotlina). Centrum obce sa nachádza v nadmorskej výške 365 m n. m. Najvyššie položené miesto má nadmorskú výšku 540 m n. m. a najnižšie je v nadmorskej výške 320 m n. m., leží v najjužnejšom bode katastrálneho územia Mošurova na nive rieky Mošurovčanka. Absolútna geografická poloha Mošurova je daná súradnicami:

Mošurov je súčasťou Prešovského okresu, ktorý organizačne patrí do Prešovského kraja, štátoprávne do Prešovského samosprávneho kraja. Obec je vzdialená 18 km severne od Prešova, vzdušnou čiarou asi 14 km. V tejto oblasti dominuje kužeľovitý kopec zvaný Šarišský vrch s rozvalinami Šariškého hradu, ktorého majitelia v 13. – 17. storočí podstatne ovplyvňovali život obyvateľov celého Šariša, ba i celého východného Slovenska. Zo severozápadnej strany dominuje pohorie Čergov, z južnej a západnej strany Stráže. Dĺžka katastrálnych hraníc je 13 410 m. Mošurov susedí so 7 obcami – Terňou, Hradiskom, Závadkou, Geraltovom, Žatkovcami, Malým Slivníkom a Veľkým Slivníkom.

Záujmovým územím obce Mošurov je severovýchodná časť okresu Prešov s dôrazom na mesto Veľký Šariš a okresné mesto Prešov.

Hydrologicky prináleží predmetné územie do povodia rieky Hornád. Odvodňuje ho sústava miestnych tokov, ktoré sa vlievajú do jeho ľavostranného prítoku Torysa. Územie patrí do úmoria Čierneho mora.

Geomorfológia

Spišsko-šarišké medzihorie je eróznio-tektonická depresia obklopená pohoriami a má pretiahnutý tvar v smere zo severozápadu na juhovýchod. Georeliéf prevažne stredohorského charakteru je pahorkatinový, s nízkymi plochými chrbtami a širokými úvalinovitými dolinami. Najnižšie časti Spišsko-šariškého medzihoria patria do teplej, vyššie položené do mierne teplej a najvyššie oblasti do chladnej klimateckej oblasti.

Skúmané územie patrí do sústavy Alpsko-himalájskej, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vonkajšie Západné Karpaty.

Geologická stavba

Katastrálne územie obce Mošurov po geologickej stránke nie je homogénnym celkom. Budujú ho horniny rozličného pôvodu a veku. Južná časť je budovaná centrálnokarpatským paleogénom,

najčastejšie sú to kvartérne sedimenty. Z nich majú najväčšie zastúpenie fluviaľne sedimenty (štrky, piesky), vyplňajúce nivy potokov a deluviaľne sedimenty, prevažne hlinitopiesočnaté.

Severná časť je budovaná vonkajším flyšovým pásmom. To je vo všeobecnosti budované piatimi jednotkami nižšieho rádu a tá, ktorá sa nachádza na skúmanom území, sa nazýva Čergovsko-beskydský flyš. V severnej časti západnej polovice územia sa nachádza vápencový tvrdoš bradlového pásma, tzv. Vápeníky. Bradlové pásmo je najkomplikovanejšou tektonickou zónou Karpát. Je úzke, miestami dosahuje šírku iba 100 m, ide až niekoľko km, maximálne 15 km. Toto bradlové pásmo členíme na osem úsekov. Ten, ktorá prechádza stredom katastrálneho územia, sa nazýva Šarišský úseku.

Pôdne pomery

Na sprašových hlinách najnižších polôh prevládajú kambizeme oglejené a luvizeme, vo vyšších polohách, na flyšových horninách kambizeme nasýtené a v najvyšších polohách sú to kambizeme nenasýtené. Na katastrálnom území obce sa nachádza orná pôda (19,4 ha), záhrady (0,86 ha), trvalý trávny porast (14,37 ha) a lesné pozemky (15,20 ha).

Tabuľka 4 Celková výmera územia obce (m²)

	2010	2011	2012	2013	2014
Poľnohospodárska pôda spolu	3 507 908	3 507 773	3 508 108	3 507 886	3 507 886
- orná pôda	1 946 612	1 946 612	1 946 612	1 943 513	1 943 513
- záhrada	86 448	86 413	86 648	86 525	86 525
- ovocný sad	37 902	37 902	37 902	37 902	37 902
- trvalý trávny porast	1 436 946	1 436 946	1 436 946	1 436 946	1 436 946
Nepoľnohospodárska pôda spolu	1 928 533	1 928 668	1 928 333	1 928 555	1 928 555
- lesný pozemok (v m ²)	1 520 513	1 520 513	1 520 513	1 520 513	1 520 513
- vodná plocha	168 348	168 348	168 348	168 348	168 348
- zastavaná plocha a nádvorie	119 436	119 571	119 571	119 793	119 793
- ostatná plocha	120 236	120 236	119 901	119 901	119 901
Celková výmera územia obce	5 436 441	5 436 441	5 436 441	5 436 441	5 436 441

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Klimatické pomery

Významným znakom celého mierneho pásma je veľká premenlivosť a nestálosť počasia. Tá sa prejavuje nepravidelným striedaním sa teplých, studených, suchých a vlhkých období, a to ako v ročnom chode, tak aj počas dlhších období. Rozdelenie zrážok počas roka je vcelku priaznivé, lebo väčšina zrážok spadne vo vegetačnom období. Od apríla do septembra spadne priemerne 400 mm, čo je asi 75 % z celkového ročného úhrnu zrážok. V období od októbra do marca spadne priemerne 200 mm, čo je 25 % z ročného úhrnu zrážok. Podľa dlhodobých pozorovaní a záznamov kroniky väčšina búrok prichádza zo západu.

Hydrologické pomery

Katastrálne územie obce Mošurov spadá do úmoria Čierneho mora, patrí k povodiu Torysy, ktorá je najdôležitejším ľavostranným prítokom Hornádu. Ľavostranným prítokom Torysy je Sekčov, ktorý je tokom VI. rádu. Riečna sieť Sekčova je pérovitá a vlieva sa doň Ternianka so svojim

ľavostranným prítokom Mošurovčankou, ktorá má dĺžku 8 340 m. Tá pramení v nadmorskej výške 551 m n. m., v Čergovskej vrchovine , severne od obce Závadka. Plocha celého povodia až po ústrie do Ternianky je 16,5 km². Najvyšší bod povodia je v nadmorskej výške 55 m n. m. a najnižší bod je pri sútoku s Terniankou, a to v nadmorskej výške 295 m n. m. v obci Záhradné, spád Mošurovčanky je teda 256 m.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Pôvodný prírodný ráz človek zmenil najmä v pahorkatinnej a vrchovinnej časti. Pahorkatina bola takmer úplne odlesnená a nadobudla charakter kultúrnej stepi s výraznou prevahou oráčín. Vo vrchovine vznikli na plochách odlesnených dúbav až dubových bučín rozsiahle trávnaté plochy a krovinaté pasienky. Rastlinných druhov je tu pomerne málo. Zachovali sa len menšie komplexy dubovo-hrabových, bukových a borovicových lesov. V biotopoch lesov žijú hlavne jeleň obyčajný, srnec lesný, diviak lesný a rys ostrovid. Z drobných cicavcov tu nájdeme zajaca, bažanta a jarabicu.

1. HOSPODÁRSKA OBLASŤ

DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Cestná doprava

Mošurov má vzhľadom na susedné obce výhodnú dopravnú polohu. Do obce sa dostaneme dopravnými komunikáciami v smere Terňa, Záhradné a Demjata. Hlavnú cestnú komunikáciu v obci tvorí štátna cesta III/5432. Jej dĺžka na katastrálnom území Mošurova je 1 550 m. Z Prešova sa do obce Mošurov dostaneme viacerými cestnými komunikáciami. Prvou je cesta I/68 smer Sabinov, z nej odbočením na cestu III/5432 smer Gregorovce. Druhou možnosťou je cesta I/18 smer Kapušany, z ktorej v Nižnej Šebastovej odbočíme na cestu III/018200 Záhradné. Táto cesta vedie priamo do Mošurova. Je dĺžka na katastrálnom území obce je 1 780 m. Cez intravilán obce neprechádza. Týmito dvoma trasami premávajú aj autobusové linky SAD. Cestou III/5432 je to linka Prešov Závadka, resp. GERALTOV. Druhou trasou, cestou III/018200 je autobusová linka Prešov – Veľký Slivník. Na katastrálnom území Mošurova sa nachádzajú ešte ďalšie cesty III. triedy a to III/5434 smer Hradisko.

Železničná doprava

Obec nemá priame prepojenie na železničnú sieť. Najbližšia železničná stanica je v obci Demjata a v okresnom a zároveň krajskom meste Prešov, z ktorého sa možno pripojiť na hlavné železničné ťahy Košice – Bratislava.

Autobusová doprava

Osobnú autobusovú dopravu v súčasnosti prevádzkuje SAD Prešov . V obci sa nachádzajú 2 autobusové zastávky SAD, jedna na rázcestí a druhá v centre obce, ktorá má aj prístrešok. Frekvencia spojenia v priebehu pracovného týždňa a v dňoch pracovného pokoja je postačujúca. Zastávky nie sú zrekonštruované.

Cyklistická doprava

V súčasnosti sa v obci nenachádzajú žiadne cyklochodníky.

TELEKOMUNIKÁCIE, INFORMAČNÁ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Telekomunikačné služby

Telekomunikačné služby v obci zabezpečuje Slovak Telekom, a.s. Pokrytie mobilných operátorov je nasledovné: T-mobile 100 %, Orange 100 % a O2 100 %. Občania majú v súčasnosti možnosť pripojenia na internet prostredníctvom mobilných operátorov. V obci je vybudovaný miestny rozhlas, ktorý je ovládaný z rozhlasovej ústredne v objekte Obecného úradu. Využíva ho najmä samospráva na informovanie občanov.

Elektrifikácia

Dodávku a rozvod elektrickej energie zabezpečuje Východoslovenská energetika, a.s. Košice. V obci sa nachádza 1 trafostanica, ktorá je vybavená transformátorom s príkonom 400 kVA. V súčasnosti inštalovaný výkon vyhovuje, ale nie je vytvorená žiadna výkonová rezerva. Jednotliví odberatelia sú napájaní z TS na betónových stĺpoch a stožiaroch. Nedostatkom je vedenie na starších domoch tzv. nástrešníkmi, čo zapríčiňuje problémy s bezpečnosťou pri opravách striech, ako aj poškodzovanie krovu osovými silami vedenia. Je potrebné dobudovanie novej trafostanice.

Verejné osvetlenie

Verejné osvetlenie je prevedené neónovými svietidlami upevnenými na elektrických stĺpoch vonkajšieho sekundárneho vedenia. V obci je 22 lúčiek verejného osvetlenia.

Plynofikácia

Obec Mošurov je plne plynofikovaná od roku 1996 v dĺžke 7,5 km. Hlavným zdrojom dodávky plynu do riešeného územia je SPP. Obec je plynofikovaná na 99 %.

Cintorín

V obci sa nachádza cintorín, s novým osvetlením, oplotením, vytvorením parkovacích miest a realizovaním terénnych úprav.

Kultúrny dom a Obecný úrad

V obci sa v jednom objekte nachádza kultúrny dom a obecný úrad, ktorý bol zrekonštruovaný v roku 2009 a je vo vyhovujúcom stave.

Obecná knižnica

História knižnice v Mošurove sa píše od roku 1968, kedy boli zapísaní prví čitatelia až po súčasnosť. Nachádza sa v budove obecného úradu. Patrí pod správu obce. Knižnica je nie len pre dospelých, a študujúcu mládež ale aj pre deti. Nachádza sa tam približne 860 kníh. Každý čitateľ si tam niečo nájde či už je to dobrodružná literatúra, literatúra pre študujúcu mládež, beletria pre dospelých. Má svojich verných čitateľov najčastejšie sú to čitatelia do 15 rokov.

PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY

Na území obce sú podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri a živnostenskom registri. Z hľadiska zoskupenia právnych foriem najväčšie zastúpenie majú živnostníci v oblasti služieb.

Tabuľka 5 Podnikatelia podľa právnych foriem

Druh dôchodku	Stav k 31.12.					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
FO (živnostníci)	5	5	5	5	5	5
PO	-	-	-	-	-	-
Spolu	5	5	5	5	5	5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Najvýznamnejšie podnikateľské subjekty sú:

Dzijak – oprava hudobných nástrojov

Čajka – kovovýroba, výroba nábytku

Čenger – spracovanie dreva a drevnej hmoty

Súkromne hospodáriaci roľníci: Palenčár, Šechný

CESTOVNÝ RUCH

Potenciál územia Prešovského kraja je pre cestovný ruch, rekreáciu a kúpeľníctvo značne rozsiahly a hlboko diferencovaný. Nachádzajú sa tu priestory poskytujúce možnosti pre rozvoj rekreácie a cestovného ruchu od vysokohorskej a horskej krajiny Vysokých Tatier, Spišskej Magury, Pienin, Čergova, Slánskych vrchov, Vihorlatu a Bukovských vrchov, významné prvky kultúrneho a historického dedičstva slúžiace ako cieľ poznávacieho turizmu, až po možnosť kúpania vo vodných nádržkách a termálnych kúpaliskách.

Najcennejšou devízou územia Prešovského kraja je vysoko hodnotná, zatiaľ relatívne málo narušená horská i podhorská krajina osobitá nielen v celoslovenskom, ale i stredoeurópskom kontexte poskytujúca nevšedné turistické a rekreačné vyžitie v prírodnom prostredí.

Súčasný ponukový potenciál obce Mošurov z hľadiska vybavenosti cestovného ruchu, turizmu a rekreačno-športových aktivít nie je dostatočný. Riešené územie obce je charakteristické členitou zástavbou. Daným stupňom úrovne turistickej infraštruktúry vytvára podmienky pre podstatne dynamickejší rozvoj cestovného ruchu.

Obec Mošurov je vhodným miestom pre vidiecky cestovný ruch a agroturizmus. Pri vidieckom cestovnom ruchu a agroturizme je cieľovým miestom účastníkov cestovného ruchu vidiek v relatívnom zachovalom prostredí s nízkym stupňom urbanizácie a rušivých vplyvov. Medzi agroturistické služby patria popri ubytovaní vo vidieckom prostredí a domácom gazdovskom stravovaní všetky turisticko-rekreačné služby súvisiace s poľnohospodárskou výrobou a vidieckym prostredím. Agroturistické služby poskytované na ekologicky hospodáriacich gazdovských dvoroch sú deklarované ako ekoagroturistika. Zatiaľ vo vidieckom priestore neexistuje informačný systém o území, jeho prírodných, kultúrnych a historických hodnotách, a ani o infraštruktúre vidieckeho turizmu. Súčasne chýba miestna iniciatíva i znalosti z dôvodu nízkej mobilizácie a často krát i kvality ľudského potenciálu (napr. ekonomické vzdelanie)vidieckeho obyvateľstva. Vytváranie kapitálových

zdrojov pre investície do podnikania v oblasti vidieckeho turistického ruchu a agroturizmu je stále nedostačujúce.

Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike určuje poradie priorít všetkých 21 regiónov Slovenska v rámci podpory cestovného ruchu, a to podľa potenciálu cestovného ruchu v strednodobom horizonte a miery nezamestnanosti. Šarišský región, v ktorom sa nachádza aj obec Mošurov sa nachádza v kategórii regiónov s najvyššou prioritou, v ktorej prevláda kúpeľníctvo a pobyty v horskom prostredí.

Ubytovacie, stravovacie a reštauračné zariadenia

V obci sa nenachádzajú ubytovanie, stravovacie a reštauračné zariadenia. Obec je vzdialená od okresného mesta Prešov 18 km, v ktorom môžu návštevníci nájsť celoročné ubytovanie v dvoj až po štvorhviezdičkové hotely.

Cezhraničná spolupráca

Obec nemá podpísanú Dohodu o cezhraničnej spolupráci. V budúcnosti vedenie obce uvažuje o nadviazaní partnerských vzťahov medzi obcou Mošurov a veľkou prireranou obcou v Českej republike.

2. ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

VODOVODNÁ A KANALIZAČNÁ SIEŤ

Intravilánom obce preteká potok Mošurovčanka, ktorý patrí medzi malé vodné toky. Vodné toky majú korytá zahĺbené do terénu s prirodzeným brehovým porastom. Potok je v správe Povodia Bodvy a Hornádu, Košice o. z. Prešov. (Blízko potoka sa nachádzajú obecné studne 2x, ktoré sú hlavným zdrojom pitnej vody v obci. Na potoku blízkosti studní je potrebná jeho regulácia z dôvodu vylievania potoka sú ohrozené zdroje pitnej vody. Obec má vybudovaný verejný vodovod od roku 2013 je v správe obce v celkovej dĺžke 2 370 m. Rozvod vody je napojený na vodojem s kapacitou 30 m³. Rozvod pitnej vody je zabezpečený 2 studňami, z ktorých sa voda dopravuje do obce samospádom.

Obec nemá vybudovanú kanalizáciu na odvádzanie splaškových vôd, ale v budúcnosti plánuje jej výstavbu. Domácnosti využívajú na odvádzanie splaškových vôd vo veľkej miere žumpy (98%). Obec plánuje vybudovať čističku odpadových vôd a následne vybudovať obecnú kanalizáciu.

V najbližších rokoch by bolo potrebné zamerať sa v investíciách na vybudovanie kanalizácie v spolupráci so susednou obcou Malý Slivník, pričom je možné na financovanie využiť zdroje z EÚ.

PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA

Voda je na území katastra obce špecifickým fenoménom. Po prietržiach mračien alebo dlhotrvajúcich intenzívnych dažďoch postihujú obec pravidelne pomerne rozsiahle záplavy, ktoré spôsobujú značné škody na majetku obce a jej občanov. Záplavy sú prívalového charakteru: obec

zaplavujú vody stekajúce z polí nad obcou. V obci je pravidelné prečisťované koryto vodného toku a je zabezpečená prirodzená údržba koryta. Obec plánuje s rekonštrukciou brehov potoka v centre obce, zvlášť nad a pod mostom na ceste III. triedy.

LESNÉ HOSPODÁRSTVO

V katastrálnom území obce sa nachádza zmiešaný les, ktorý zväčša tvoria buky, hraby, brezy, z ihličnanov predovšetkým smrek a borovice. V tomto lese je však potrebné hospodáriť tak, aby sa predovšetkým zlepšovala jeho ochranná funkcia.

ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pričom od 1. januára 2016 nadobúda účinnosť nový zákon č. 79/2015 Z. z., ktorý obciam ukladá nové povinnosti v oblasti odpadov. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programu odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj nakladanie s odpadmi v súlade s platným zákonom. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Obec zabezpečuje vývoz komunálneho odpadu v dvojtýždňových intervaloch. V obci je zriadený separovaný zber. Vývoz komunálneho odpadu zabezpečuje firma AVE Košice a.s. Ročne obec vyprodukuje cca 16,00 ton komunálneho odpadu, na jedného obyvateľa pripadá 0,081 t. V obci sa nenachádza kompostáreň biologicky rozložiteľných odpadov. Obec nemá vybudovaný zberný dvor.

CIVILNÁ OBRANA

V súčasnosti v obci nie sú vybudované nijaké väčšie špeciálne zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou. Ukrytie obyvateľov je riešené formou jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne. Väčšia časť objektov v obci je podpivničená, pivničné priestory slúžia pre ukrytie obyvateľstva. V rámci navrhovaných rozvojových plôch určených pre obytnú výstavbu sa ukrytie obyvateľstva bude riešiť v pivničných priestoroch obytných objektov, príp. v zariadeniach občianskej vybavenosti.

Linka 112 – slúži na privolanie záchranných zložiek v prípade, keď je ohrozený ľudský život, zdravie, majetok alebo životné prostredie. Volať na číslo 112 možno bezplatne a nepretržite, 24 hodín denne z akéhokoľvek telefónu – pevnej linke, mobilu či telefónnej búdky. Číslo 112 zjednocuje všetky zložky integrovaného záchranného systému:

Hasičský a záchranný zbor

Polícia,

Záchranná zdravotná služba

Kontrolné chemické laboratóriá civilnej ochrany

Banská záchranná služba

Horská záchranná služba

Železničná polícia

Súčasnú národnú čísla tiesňového volania 150 (hasiči), 155 (zdravotníctvo) a 158 (polícia) zostávajú naďalej v platnosti.

POŽIARNA OCHRANA

V obci sa nachádza požiarne zbrojnica. Sídlo požiarnej jednotky ZPO pre obec Mošurov je situované v obci Terňa. V prípade väčšieho požiaru je najbližšia zásahová jednotka s dojazdom do 10 minút.

3. SOCIÁLNA OBLASŤ

OBYVATEĽSTVO

Nasledujúca časť prezentuje štruktúru obyvateľstva podľa jednotlivých charakteristík, ako sú pohlavie, vek, vierovyznanie, vzdelanie, atď. Tabuľka číslo 6 ukazuje počet obyvateľov bývajúcich v obci Mošurov v roku 2014 na základe údajov zo Štatistického úradu SR.

Tabuľka 6 Počet obyvateľov žijúcich v obci ku koncu roka 2014

Spolu	Muži	Ženy
182	83	99

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Hustota obyvateľov

Tabuľka 7 prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva je mierne pod úrovňou Slovenska. Z dlhodobého hľadiska dochádza v obci k nárastu hustoty obyvateľstva. V roku 2005 dosiahla hustota hodnotu 29,59 a do roku 2014 stúpla na hodnotu 33,75.

Tabuľka 7 Hustota obyvateľov k 31.12. podľa územia a roku (osoba/km²)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mošurov	29,59	29,59	30,53	32,93	32,74	33,85	33,94	33,39	33,57	33,75
Okres Prešov	175,7	176,39	177,18	177,8	178,37	179,23	181,48	182,26	182,97	183,62
Prešovský kraj	88,9	89,1	89,3	89,5	89,8	90,1	90,8	91,0	91,2	91,3
Slovenská republika	109,9	110,0	110,1	110,4	110,6	110,8	110,2	110,3	110,4	110,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Náboženské zloženie obyvateľstva

Obec je podľa kritérií vierovyznania značne homogénna. Dominantná časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckemu vierovyznaniu (90,3 %). Bez vyznania je celkovo 7 % obyvateľov.

Tabuľka 8 Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa vierovyznania (v %)

	SDĽB 1991	SODB 2001	SODB 2011
Rímskokatolícka cirkev	96,5	96,2	90,3
Gréckokatolícka cirkev	1,4	0,5	0,5
Pravoslávna cirkev	-	1,1	0,5
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	-	1,1	1,7
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	-	-	-
Bez vyznania	-	1,1	7,0
Nezistené	2,1	-	-
Spolu	100	100	100

Zdroj: <http://sodb.infostat.sk/sodb/index.htm>; <http://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Obyvateľstvo podľa národnosti

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa prevažná časť obyvateľstva hlási k slovenskej národnosti (97,8 %). V malej miere je zastúpená ukrajinská národnosť (0,5 %) a česká národnosť (1,2 %).

Tabuľka 9 Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti (v %)

	SĽDB 1991	SODB 2001	2011
Slovenská	100,0	96,8	97,8
Ukrajinská	0	0,6	0,5
Česká	0	0,6	1,2
Nezistená	0	2,0	0,5
Spolu	100	100	100

Zdroj: <http://sodb.infostat.sk/sodb/index.htm>; <http://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Stav a pohyb obyvateľstva v obci

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje viacero ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Pre demografický vývoj je vo všeobecnosti charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. V prípade obce Mošurov bol zaznamenaný nárast počtu obyvateľov.

Tabuľka 10 Prehľad stavu trvalo bývajúceho obyvateľstva za posledných 10 rokov (osoba)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Spolu	160	164	174	179	181	187	183	180	185	182
Muži	76	73	76	82	84	85	83	82	82	83
Ženy	84	91	98	97	97	102	100	100	103	99
% žien	52,5	55,5	53,3	54,2	53,6	54,5	54,6	54,9	55,7	54,4

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Tabuľka č. 11 prezentuje prirodzený prírastok obyvateľstva v obci Mošurov. V sledovanom období zaznamenáva obec pozitívny prirodzený prírastok obyvateľstva, v závere sledovaného obdobia však došlo k poklesu.

Tabuľka 11 Prirodzený prírastok obyvateľstva za posledných 10 rokov

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Prirodzený prírastok obyvateľstva (Osoba)										
Mošurov	2	4	10	5	2	2	5	-4	-1	-3

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Počet živonarodených

Počet narodených v obci sa za sledované obdobie udržiava na relatívne stabilnej úrovni.

Tabuľka 12 Živonarodení za posledných 10 rokov

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Narodení (Osoba)										
Mošurov	2	0	1	2	7	2	2	0	0	0
Živonarodení (Osoba)										
Mošurov	2	0	1	2	7	2	2	0	0	0

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Počet zomretých

Hrubá miera úmrtnosti v obci sa počas väčšiny sledovaného obdobia pohybuje pod úrovňou hrubej miery úmrtnosti v Slovenskej republike. Najnižšiu hodnotu dosiahla v roku 2013 – 5,3 promile, najvyššiu v roku 2006 – 18,4 promile. Jej hodnota v roku 2014 bola 8,2 promile.

Tabuľka 13 Hrubá miera úmrtnosti za posledných 10 rokov

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zomretí (Osoba)										
Mošurov	1	3	1	1	1	2	3	2	1	0
Hrubá miera úmrtnosti (Promile)										
Mošurov	6,2	18,4	5,7	5,5	5,4	10,6	16,2	11,0	5,3	0
Prešovský kraj	8,5	8,5	8,6	8,4	8,4	8,5	8,3	8,4	8,3	8,2
Slovenská republika	9,9	9,9	10,0	9,8	9,8	9,8	9,6	9,7	9,6	9,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľov v obci je pomerne nízka, v sledovanom období hrubá miera migračného salda v priemere dosahuje pozitívne hodnoty, s výnimkou rokov 2012 a 2014.

Tabuľka 14 Prehľad migrácie obyvateľstva obce za posledných 10 rokov

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Príťahovaní na trvalý pobyt (Osoba)										
Mošurov	1	9	12	8	1	6	2	1	8	2
Vysťahovaní z trvalého pobytu (Osoba)										
Mošurov	0	2	0	3	4	2	3	3	1	6
Migračné saldo (Osoba)										
Mošurov	1	7	12	5	-3	4	-1	-2	7	-4

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Tabuľka 15 Celkový prírastok obyvateľstva za posledných 10 rokov

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkový prírastok obyvateľstva (Osoba)										
Mošurov	-2	4	12	6	3	4	-2	-4	6	-4
Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (Promile)										
Mošurov	-12,5	24,5	68,5	33,3	16,4	21,4	-10,8	-22,0	32,2	-21,9
Prešovský kraj	2,3	2,4	1,8	2,5	3,8	3,0	2,7	1,9	1,9	1,3
Slovenská republika	0,8	0,8	1,4	2,1	2,3	1,9	2,2	1,2	0,9	1,0

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Veková štruktúra obyvateľstva

V sledovanom období dochádza v obci k starnutiu obyvateľstva, čo sa prejavuje na jednej strane poklesom obyvateľstva v predproduktívnom veku a nárastom obyvateľstva v produktívnom a poproduktívnom veku. V obci je oproti národnému priemeru mierne vyšší podiel obyvateľov v predproduktívnom a produktívnom veku.

Tabuľka 16 Veková štruktúra obyvateľstva za posledných 10 rokov – hlavné vekové kategórie

	14 rokov alebo menej		Od 15 do 64 rokov		65 rokov alebo viac		Spolu
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	
2005	37	23,1	97	60,6	26	16,3	160
2006	30	18,3	111	67,7	23	14,0	164
2007	30	17,2	116	66,7	28	16,1	174
2008	31	17,3	120	67,0	28	15,6	179
2009	32	17,7	120	66,3	29	16,0	181
2010	31	16,6	128	68,4	28	15,0	187
2011	32	17,5	124	67,8	27	14,7	183
2012	29	16,1	121	67,2	30	16,7	180
2013	29	15,7	116	62,7	40	21,6	185
2014	24	13,2	126	69,2	32	17,6	182

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín. K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 20-24 a 50-54 rokov. K najväčšiemu poklesu došlo vo vekových skupinách 10-14 a 35-39 rokov. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v obci Mošurov.

Tabuľka 17 Štruktúra obyvateľov v päťročných vekových kategóriách

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
4 roky alebo menej	4	3	6	8	12	13	11	13	12	6
Od 5 do 9 rokov	12	12	9	5	5	5	8	8	9	12
Od 10 do 14 rokov	21	15	15	18	15	13	13	8	8	6
Od 15 do 19 rokov	7	13	16	20	19	22	19	17	18	16
Od 20 do 24 rokov	8	9	11	10	8	8	13	15	19	21
Od 25 do 29 rokov	9	9	13	13	13	14	11	11	9	7

Od 30 do 34 rokov	8	11	8	9	12	14	10	12	12	12
Od 35 do 39 rokov	15	15	13	11	10	9	12	8	10	10
Od 40 do 44 rokov	13	9	10	11	13	16	17	14	12	12
Od 45 do 49 rokov	9	12	14	17	17	13	9	10	11	14
Od 50 do 54 rokov	9	7	9	8	7	10	13	15	17	17
Od 55 do 59 rokov	9	13	12	12	13	11	7	8	7	6
Od 60 do 64 rokov	10	13	10	9	9	11	13	11	11	11
Od 65 do 69 rokov	9	8	12	13	13	10	13	10	7	7
Od 70 do 74 rokov	8	6	6	3	4	6	5	10	12	12
Od 75 do 79 rokov	6	8	7	7	7	7	5	5	3	4
Od 80 do 84 rokov	3	1	3	5	5	4	3	4	5	5
Od 85 do 89 rokov	0	0	0	0	0	1	1	1	3	3
Od 90 do 94 rokov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Od 95 do 99 rokov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	160	164	174	179	181	187	183	180	185	182

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Vzdelanie

Vo vzdelanostnej štruktúre obce sú najviac zastúpení obyvatelia so základným vzdelaním (26,4 %). Ďalšími veľkými kategóriami sú obyvatelia s úplným stredoškolským vzdelaním (12,6 %) Relatívne vysoký je aj podiel obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity (21,4 %). Uvedené hodnoty naznačujú, že vo vzdelanostnej štruktúre sú výraznejšie zastúpení obyvatelia s nízkou alebo žiadnou kvalifikáciou. Absenciou kvalifikovanej pracovnej sily môže tvoriť prekážku ďalšieho rozvoja obce.

Tabuľka 18 Obyvateľstvo podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania (SODB 2011)

Základné	Učňovské (bez maturity)	Stredné odborné (bez maturity)	Učňovské (s maturitou)	Úplné stredné odborné (s maturitou)	Úplné stredné všeobecné
48	39	-	6	23	17
Vyššie odborné	Vysokoškolské bakalárske	Vysokoškolské mag., inž., dok.	Vysokoškolské doktorandské	Bez vzdelania	Nezistené
-	7	18	-	-	-

Zdroj: www.census2011.statistics.sk/tabulky.html

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra relatívne pozitívny pomer. Pre ďalší rozvoj obce je však potrebné naďalej zvyšovať počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním a úplným stredným vzdelaním.

ŠKOLSTVO A VZDELANIE

V obci Mošurov nikdy nebolo a ani v súčasnosti nie je žiadne školské zariadenie, t.j. materská škola, základná škola, či škola poskytujúca vyšší stupeň vzdelania. Materskú školu v minulosti navštevovali deti v Malom Slivníku, v susednej obci, ktorá tam bola otvorená v roku 1981. V súčasnosti deti v predškolskom veku z obce Mošurov navštevujú predškolské zariadenie v obciach

Veľký Slivník, vzdialený od Mošurova približne 3 km a v Terni vzdialenej 1,5 km. Deti v minulosti dochádzali za základným vzdelaním do obce Malý Slivník, kde bola základná škola pre deti od 1. – 5. ročníka. V súčasnosti deti z Mošurova navštevujú základnú školu v Terni, resp. osemročné gymnáziá v Prešove.

Možnosť pokračovania v ďalšom štúdiu majú absolventi základnej školy v meste Prešov, kde sídlia stredné odborné školy, gymnáziá a učňovské školy rôzneho zamerania.

Najbližšie možnosti štúdia na vysokých školách a univerzitách je v mestách Prešov a Košice, ktoré sú vzdialené od obce cca 53 km.

SOCIÁLNA SFÉRA A ZDRAVOTNÍCTVO

Medzi cieľové skupiny, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením patria prevažne seniori, ale aj ostatní občania obce, ktorí sa nachádzajú v zlej sociálnej resp. nevyhovujúcej situácii. Medzi znevýhodnené skupiny, ktoré nemajú rovnaké šance a príležitosti, patria tiež ženy - zamestnankyne s nezaopatrenými deťmi (slabá ponuka služieb za zosúladenie rodinného a pracovného života).

Najčastejšia pomoc pre osamelých občanov, o ktorých sa nemá kto postarať v starobe, je zabezpečenie opatrovateľskej služby v zmysle zákona o sociálnej pomoci. V rámci tejto aktivity obec nezamestnáva žiadnu opatrovateľku v zmysle zákona o opatrovateľskej službe.

Tabuľka 19 Sociálne služby poskytované v obci

Názov poskytovanej služby v obci Mošurov	Existencia služby v obci	
	Áno	Nie
Sociálna služba na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb v nocľahárni, v nízko prahovom dennom centre		X
Sociálna služba v nízko prahovom dennom centre pre deti a rodinu		X
Sociálna služba v zariadení pre seniorov		X
Sociálna služba v zariadení opatrovateľskej služby		X
Sociálna služba v dennom stacionári		X
Opatrovateľská služba		X
Prepravná služba		X
Odľahčovacia služba		X

Zdroj: Obec Mošurov

V obci žijú obyvatelia, ktorí sú poberateľmi sociálnych dávok a túto sociálnu pomoc využívajú ako súčasť sociálneho zabezpečenia v našom štáte. Takéto sociálne zabezpečenie je možné využívať v prípade, že sa občan ocitne v zlej životnej situácii resp. v hmotnej núdzi, to znamená, že jeho príjem nedosahuje životné minimum. V doleuvedenej tabuľke je rozdelenie obyvateľov obce podľa evidencie nezamestnaných a podľa druhu poberanej sociálnej dávky v sledovanom období.

Obec Mošurov ako samostatný územný samosprávny a správny celok sa podieľa na vytváraní takých životných podmienok pre obyvateľov, ktoré podporujú ich osobnostný rozvoj a zamedzujú vzniku zlej životnej situácie občanov.

V obci sa nenachádza stredisko zdravotnej starostlivosti. Za odbornou zdravotnou ambulanciou a pohotovostnou službou dochádzajú občania do okresného mesta Prešov.

Vývoj nezamestnanosti

Nezamestnanosť v Prešovskom kraji je dlhodobo vyššia oproti celkovej evidovanej nezamestnanosti v SR. Za posledných 10 rokov bola najnižšia v roku 2007 (12,1 %). V nasledujúcich rokoch sa zvyšovala, čo bolo s najväčšou pravdepodobnosťou dôsledkom hospodárskej krízy. Za posledné dva roky dochádza k postupnému poklesu nezamestnanosti. Ku koncu roka 2014 bola aktuálna miera evidovanej nezamestnanosti v Prešovskom kraji 17,5 % a v okrese Prešov 14,8 %. Miera evidovanej nezamestnanosti mužov je nižšia oproti ženám, čo môže byť spôsobené pozitívnymi trendmi v oblasti pôrodnosti (ženy sú častejšie na rodičovskej dovolenke a nie sú evidované na Úrade práce).

Tabuľka 20 Miera evidovanej nezamestnanosti k 31.12. daného roka (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	11,36	9,40	7,99	8,39	12,66	12,46	13,59	14,44	13,50	12,29
Prešovský kraj	15,8	13,7	12,1	12,9	18,3	17,8	19,0	20,7	19,4	17,5
Okres Prešov	15,00	12,93	11,22	10,52	16,26	16,60	17,16	18,75	16,88	14,84
- muži	14,69	12,32	10,22	10,19	16,99	16,59	17,58	19,47	17,02	15,13
- ženy	15,39	13,68	12,48	10,92	15,32	16,61	16,64	17,87	16,71	14,47

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Tabuľka 21 Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mošurov	9	12	10	15	13	14

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

KULTÚRA

Kultúrne pamiatky a zariadenia

V katastri obce Mošurov a v jeho okolí sa nachádza jedna kultúrna pamiatka:

Kostol sv. Joachima a sv. Anny.

Kostol dali postaviť v roku 1725 manželia Štefan Bornemisza de Kalnó et Ádámfolde a Anna Ghillányi de Láz et Bernicze. Dokladom toho je aj ich dvojerb na stene nad súsoším Kalvárie v tomto kostle. Vo vizitácii o ternianskej fare v Arcibiskupskom archíve v Košiciach z roku 1778 sa uvádza, že tento už kamenný kostol bol postavený na mieste starého dreveného kostola z roku 1427, ktorý bol značne poškodený. Jeho ruiny boli použité pri stavbe nového kostola. Pôvodný drevený kostol bol zasvätený sv. Štefanovi. Do novovybudovaného kostola sa preniesli aj obradné predmety, ako kalichy, strieborné poháre, strieborná monštrancia, pluviál a dalmatika.

Začiatkom 19. storočia (1924) bol tento kostol opravený a klasicisticky prefasádovaný. Kostol je jednoloďovou stavbou s pozdĺžnymi oknami. Hlavný oltár je barokový z roku 1720 – 1730, s novším obrazom sv. Anny s Pannou Máriou a uprostred s malým Ježišom z roku 1929. Po stranách oltárneho obrazu sú umiestnené plastiky sv. Petra a sv. Pavla, plastiky sv. Františka a sv. Jána Nepomuckého. Dva bočné oltáre s veľkým oválnym vyrezávaným a kantovým rámom pochádzajú z 1. tretiny 18.

storočia. V kostole sa nachádza aj komplex Ukrižovania z roku 1725, riešený na spôsob gotických kalvárií.

Kultúrne podujatia, aktivity a spolky

V obci sa každoročne usporadúvajú slávnosti, ktoré organizuje Obecný úrad Mošurov a to pri Kaplnke sv. Apolónie.

Obec je členom združenia obci EKOTORYSA, Regionálne združenie Prešov – Sariš, MAS Stráže.

Športoviská a športové podujatia

V obci je v lokalite „Koscelná“ vybudované športovisko, kde sa konajú športové aktivity, zvlášť je atraktívny pingpongový turnaj. Organizovaný je každý rok pod záštitou starostu obce.

BÝVANIE

Prevažujúcou funkciou obce je bývanie. Nachádza sa tu iba individuálna výstavba.

Tabuľka 22 Obývané domy podľa typu

Rodinné domy	Bytové domy	Iné
43	0	0

JUHAŠČÍKOVÁ, I., ŠKÁPIK, P., ŠTUKOVSKÁ, Z. 2013. Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011: Domy v SR, krajoch, okresoch a obciach. Bratislava: ŠÚSR. ISBN 978-80-8121-293-2

Z hľadiska vlastníctva boli najpočetnejšou skupinou byty vo vlastných rodinných domoch 43. Obec nemá k dispozícii žiaden obecný byt.

Tabuľka 23 Obývané byty podľa formy vlastníctva

Vlastné byty v bytových	Byty vo vlastných rodinných	Obecné byty	Družstevné byty	Iné
0	0	0	0	0

JUHAŠČÍKOVÁ, I., ŠKÁPIK, P., ŠTUKOVSKÁ, Z. 2013. Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011: Byty v SR, krajoch, okresoch a obciach. Bratislava: ŠÚSR. ISBN 978-80-8121-291-8

SAMOSPRÁVA

Spôsob zriadenia obce

Obec Mošurov bola zriadená zákonom SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a to dňom volieb do orgánov samosprávy obcí t.j. 23. – 24. 11. 1990

Právomoci a kompetencie obce

Kompetencie obce (t.j. právomoc a pôsobnosť obce sú dané:

- Ústavou Slovenskej republiky (najmä čl. 64 – 71)
- Zák. SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- Platnou právnou úpravou SR

- Všeobecne záväznými nariadeniami obce na úseku samosprávnych činností (čl. 71 ods. 2 Ústavy SR)

Organizačná štruktúra obce

Súčasným zriadením verejnej správy a administratívy reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Mošurov. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 5 poslancov, ktorí sú volení obyvateľmi obce na obdobie 4 rokov. Obec má zriadené obecné komisie:

- Komisia verejného záujmu a vybavovania sťažností
- Komisia kultúrno-športová

Najvyšším výkonným orgánom obce je starosta, ktorého volia obyvatelia obce na 4 roky.

Nasledujúca tabuľka prezentuje príslušnosť obyvateľov k jednotlivým úradom špecializovanej štátnej správy

Tabuľka 24 Príslušnosť obyvateľov k úradom ŠŠS

Sídlo matričného úradu	Terňa
Sídlo pracoviska daňového úradu	Prešov
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Veľký Šariš
Sídlo Okresného súdu	Prešov
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Prešov
Sídlo pracoviska obvodného úradu	Prešov
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Prešov
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Prešov

Zdroj: ŠÚ SR

Rekapitulácia rozpočtu obce za roky 2009-2014

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru príjmov a výdavkov obce:

Tabuľka 25 Hospodárenie obce celkom

Prehľad rozpočtov obce (v €)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bežné príjmy	50 388	41 848	32 379	47 988	40 493	44 834
Bežné výdavky	45 040	34 531	32 723	45 456	33 708	39 970
Kapitálové príjmy	3 000	47 038	38 654	-	-	-
Kapitálové výdavky	7 764	90 078	5 638	-	2 119	3 736
Príjmy finančných operácií	-	42 413	13 806	1 395	68	2 081
Výdavky finančných operácií	1 554	1 553	41 594	3 066	2 438	1 625
Príjmy celkom	53 388	131 299	84 839	49 383	40 561	46 915
Výdavky celkom	54 358	126 162	79 955	48 522	38 265	45 331

Zdroj: OcÚ, Mošurov, 2015

ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA

Obec Mošurov je súčasťou Prešovského samosprávneho kraja. Prešovský kraj má v rámci Slovenskej republiky najvyššiu pôrodnosť a najvyšší prirodzený prírastok obyvateľstva. Vplyvom migrácie je však celkový prírastok obyvateľstva len druhý najvyšší v SR. V poslednom období dochádza k úbytku populácie v predproduktívnom veku a nárastu populácie v produktívnom a poproduktívnom veku.

STEEP FAKTORY

V analýze vonkajšieho prostredia bola použitá STEEP analýza, ktorá posudzuje vonkajšie faktory v sociálnej, technicko-ekonomickej a politickej oblasti. Ide o problémy a zámery na celoštátnej či nadnárodnej úrovni, ktoré majú vplyv na miestny rozvoj. Zmeny v spoločnosti prebiehajú neustále, jednotlivé faktory sa vzájomne ovplyvňujú a nemožno ich posudzovať oddelene.

Sociálne faktory

Prešovský kraj patrí medzi najchudobnejšie regióny Slovenska. Napriek rastu jeho hrubého regionálneho produktu stále výrazne zaostáva za priemerom EÚ. Podiel Prešovského kraja na celkovom hrubom domácom produkte sa v posledných rokoch pohybuje medzi 8,5 – 9 %, čo je najnižší podiel zo všetkých krajov. Región je charakteristický vysokou nezamestnanosťou a nízkym podielom kvalifikovanej pracovnej sily. Štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva je oproti ostatným krajom Slovenska charakteristická vyšším podielom osôb s ukončeným a neukončeným základným vzdelaním. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Prešov dosahovala ku koncu roka 2014 hodnotu 14,8 %, čo je o 2,5 percentuálneho bodu viac ako miera evidovanej nezamestnanosti za Slovensko ako celok. Spomedzi evidovaných UoZ je v kraji vysoký podiel uchádzačov s ukončeným stredným odborným vzdelaním a úplným stredným odborným vzdelaním. Významnú časť evidovaných UoZ tvoria osoby s ukončeným základným vzdelaním a bez ukončeného základného vzdelania.

Demografické starnutie populácie v regióne vytvára tlak na zvyšovanie kvality a kapacity sociálnych služieb, najmä pre obyvateľov v poproduktívnom veku.

Technické a ekonomické faktory

Priemysel v kraji je rôznorodý, nie je výrazne zameraný na niektoré konkrétne výrobné odvetvia. Dôležitými priemyselnými odvetviami sú kovospracujúci, drevospracujúci, potravinársky, elektrotechnický, strojársky, chemický, textilný a odevný priemysel. Priemysel je koncentrovaný predovšetkým v okresných mestách. Významnými podnikmi pôsobiacimi v okolí obce sú Lear Corporation Seating Slovakia v Prešove, Pivovary TOPVAR, a.s., Veľký Šariš, MILK-AGRO v Prešove a ďalšie. V rámci regiónu sa rozvíja aj oblasť stavebníctva.

Na území kraja pôsobí viac ako 16 tisíc firiem zameraných na tvorbu zisku a 55,5 tisíc súkromne podnikajúcich fyzických osôb (živnostníkov, vrátane fyzických osôb podnikajúcich na základe iného ako živnostenského zákona). Svoju činnosť orientujú hlavne do odvetví stavebníctva, obchodu a priemyselnej výroby. Podľa počtu zamestnancov 95 % firiem je zaradených medzi malé podniky (do 49 zamestnancov), 1,6 % medzi stredné (od 50 - 249 zamestnancov) a 0,3 % medzi veľké podniky

(nad 250 zamestnancov). Napriek tomu, že v kraji prevažujú malé a stredné podniky, ich počet je stále veľmi nízky a rovnako je nízka aj ich konkurencieschopnosť.

Z hľadiska odvetvovej štruktúry výroby má poľnohospodárstvo v Prešovskom kraji menej významné postavenie. Význam poľnohospodárstva spočíva predovšetkým v iných efektoch jeho pôsobenia na regionálny rozvoj. V rámci nich dôležitú úlohu má najmä krajinotvorný a ekologický efekt a rozvoj vidieka.

Politické faktory

Z medzinárodného hľadiska možno považovať za najvýznamnejšie politické faktory poslednej dekády najmä vstup SR do NATO (2004), EÚ (2004) a Schengenského priestoru (2007), zavedenie eura (2009), globalizáciu ekonomiky. Na zmiernenie dopadov ekonomickej krízy sú prijímané politické rozhodnutia v oblasti znižovania verejných výdavkov a zvyšovania príjmov do štátneho rozpočtu, čo negatívne ovplyvňuje podnikanie i aktivity samospráv. Rozpočty samospráv sú v podobe nižších príjmov v rámci podielových daní. Kvalitný výkon prenesených kompetencií zo štátu na samosprávy, najmä v oblasti školstva a sociálnych služieb je obmedzený znižovaním normatífov, a tým aj finančnými možnosťami na rozvoj týchto oblastí.

CHARAKTERISTIKA ŠPECIFICKÝCH STRÁNOK REGIÓNU

Prešovský kraj je územím s veľkým prírodným potenciálom, množstvom historických pamiatok, ľudovou architektúrou a folklórom. Uvedené skutočnosti vytvárajú predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu v regióne. Obec Mošurov je situovaná v prostredí Šarišskej vrchoviny, ktorá je obľúbenou destináciou pre turistiku. Vzhľadom na potenciál, ktorý má tento región v oblasti cestovného ruchu, má veľké rezervy v oblasti poskytovania hotelových a reštauračných služieb. Ich podiel na tržbách kraja dosahuje len 0,6 %. Veľkou výhodou priemyslu v kraji je jeho diverzifikácia.

Obec Mošurov patrí svojim katastrálnym územím do okresu Prešov a je súčasťou Prešovského samosprávneho kraja. Poloha obce, ktorá je 18 km vzdialená od sídla krajského mesta Prešov priamo aj nepriamo ovplyvňuje vývoj obce. Kľúčové charakteristiky pre ďalší ekonomický rozvoj regiónu sú:

A. zaostávajúce miestne hospodárstvo

Prešovský samosprávny kraj patrí medzi kraje ktoré zaostávajú za rozvojom ostatných slovenských regiónov ako aj regiónov EÚ. Jeho úroveň HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily nedosahuje ani 40 % úrovne v súčasných krajinách EÚ. A aj keď nárast sa postupne znižuje, toto znižovanie je mierne a pri súčasných tempách rastu by hospodárstvo Prešovského kraja dosiahlo hladinu Európskej únie až v roku 2259.

Prešovský kraj sa na tvorbe celoštátneho hrubého produktu (HDP) podieľa objemom 9 % čo je najmenší podiel zo všetkých krajov Slovenska.

Najvýznamnejším odvetvím hospodárstva Prešovského kraja je obchodná činnosť, ktorej sa v regióne venuje najviac podnikateľských subjektov. K významným hospodárskym odvetviam patrí aj spracovateľský priemysel, predovšetkým potravinársky, založený na poľnohospodárskej produkcii, odevný, textilný, drevospracujúci priemysel. V priemysle Prešovského kraja je zamestnaných približne 34 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

Prešovský kraj je známy ako región plný turistických atrakcií. Je to región kúpeľov s vyše 400 minerálnymi a termálnymi prameňmi. Viac ako štvrtina všetkých kultúrnych pamiatok Slovenska sa nachádza práve na území Prešovského samosprávneho kraja. Okrem národných kultúrnych pamiatok v samotnom Prešove (detailne rozpísané v Podpornom dokumente) možno spomenúť mesto Bardejov s historickým centrom zapísaným v zozname svetového dedičstva UNESCO, Spišskú Kapitulu (UNESCO), stredoveké mesto Levoča s najvyšším dreveným oltárom na svete, jedinečný mestský hrad v Kežmarku, hrad Stará Ľubovňa zo 14-teho storočia, 26 drevených kostolíkov datovaných od 15-teho storočia, unikátne Opáľové bane v Dubníku, odkiaľ pochádza najväčší opál na svete, prešovské solné bane Solivary s technológiou zo 16. storočia, či Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach.

Príčiny zaostávania je možné rozdeliť do niekoľkých skupín:

1. Nízka produktivita práce v sektoroch priemyslu a služieb,
2. Nízka miera využitia pracovných síl vzhľadom na vysokú nezamestnanosť,
3. Efektívnejšiemu rozvoju hospodárstva regiónu bráni aj nedostatočne vybudovaná infraštruktúra dopravných rýchlostných komunikácií.

B. Nevyužitý rozvojový potenciál

Územie Prešovského samosprávneho kraja poskytuje veľký potenciál rozvoja a je schopný zvyšovať konkurencieschopnosť jeho hospodárstva. Medzi najsilnejšie stránky regiónu patria:

1. Bohaté prírodné a kultúrno-historické danosti krajiny
2. Strategická poloha na hranici troch krajín a v hraničnom pásme EÚ
3. Mladá pracovná sila
4. Priaznivé klimatické prostredie a pôdne pomery
5. Výdatné zásoby minerálnych a liečivých prameňov a geotermálnych prameňov

C. Únik mozgov

Stálym a pretrvávajúcim javom v regióne je dlhodobé vystaňovanie sa miestnych obyvateľov, ktorá súvisí s nízkou atraktivitou existujúcich pracovných miest a nízkej priemernej mzdy za prácu. Preto dochádza k problémom udržania kvalifikovanej pracovnej sily.

D. Sociálne napätie

Sociálne napätie v marginalizovaných skupinách obyvateľstva ide ruka v ruku so zaostávajúcim hospodárstvom. Problémom je aj regionálne rozmiestnenie a dostupnosť zariadení sociálnych služieb najmä ide o penzióny a domovy dôchodcov.

E. Znečistenie životného prostredia

Životné prostredie Prešovského kraja, predovšetkým jeho juhovýchodná časť, patrí k najviac znečisteným oblastiam na Slovensku. Oveľa dôležitejšie je, že toto znečistenie rastie a môže ohroziť ekologickú stabilitu.

Aktuálnym problémom Prešovského kraja je neustále ohrozenie ničivými záplavami.

V rámci rozlohy SR má Prešovský kraj rozlohu (18,3 %). Napriek tomu, že podiel Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja predstavuje súhrne iba 34,8 % podiel na území SR, v týchto krajoch žije viac ako 46 % obyvateľstva. Najhustejšie obývaným krajom

SR je Bratislavský s hustotou obyvateľstva 301 obyvateľov na km² a najnižšia hustota obyvateľstva je v Banskobystrickom kraji (70 obyvateľov na km²) a Prešovskom kraji (70 obyvateľov na km²).

Z celkového počtu sídiel až 92,9 % tvoria sídla do 1 999 obyvateľov, z ktorých najmä v horských a podhorských oblastiach prevládajú malé vidiecke sídla. Štruktúra osídlenia sa vyznačuje veľkou početnosťou malých obcí, najmä v severnej a severovýchodnej polohe. Značnú časť obcí (63), čo predstavuje 9,47 % nedosahuje veľkostnú kategóriu 100 obyvateľov. 23 sídiel má štatút mesta.

Kraj sa rozprestiera v smere západ – východ. Dĺžkou 250 km približne trikrát prekonáva svoju šírku. Prešovský kraj má spoločné hranice s dvoma samostatnými štátmi, Poľskom (360 km), Ukrajinou (38 km) a s tromi slovenskými kraji: Košickým, Banskobystrickým a Žilinským samosprávnym krajom.

Povrch Prešovského kraja je výrazne členitý, s pomerne vysokými horami, z ktorých najvyššie sú Vysoké Tatry. Nachádza sa tu najvyššie položené miesto na Slovensku – 2 655 m vysoký Gerlachovský štít. Z celkovej výmery kraja 899 761 ha zaberá lesná pôda 49,1%.

V bohatej a pestrej prírode Prešovského kraja sa nachádza množstvo chránených území. Najcennejšie sú národné parky – Tatranský národný park, Pieninský národný park a Národný park Poloniny, v juhozápadnom cípe zasahuje do územia kraj čast' Národného parku Nízke Tatry.

Vo vekovej štruktúre je pre viaceré okresy Prešovského kraja, v porovnaní s ostatnými kraji a okresmi SR typický nadpriemerný podiel obyvateľstva v predproduktívnom populácie a v produktívnom veku. Tento jav je charakteristický najmä v okresoch s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva.

V pohlavnej štruktúre obyvateľstva Prešovského kraja mierne prevládajú ženy (50,8 %).

Územie Prešovského kraja je národnostne nehomogénne. Viac ako 9/10 predstavuje obyvateľstvo slovenskej národnosti. Najpočetnejšími menšinami sú rusínska a ukrajinská.

Z hľadiska medzinárodnej dopravy má Prešovský kraj významnú polohu na sever – juh, ale aj východ – západ. Prechádza ním dôležitý hlavný severný cestný koridor Bratislava – Žilina – Poprad – Prešov – Košice, v smere sever – juh východný medzinárodný koridor Poľsko – Stará Ľubovňa- Prešov a Poľsko – Svidník- Prešov, ktorý pokračuje po spoločnej trase do Košíc a Maďarska.

Čo sa týka leteckej dopravy na území regiónu je medzinárodné letisko Poprad, ktoré slúži hlavne pre región Tatier a ďalšie časti kraja majú letecké spojenie z medzinárodného letiska Košice.

Železničné trate medzinárodného, resp. celoštátneho významu sú Žilina – Košice – Medzilaborce a Plaveč – Prešov – Košice.

Verejnú autobusovú dopravu zabezpečujú linky Slovenskej autobusovej dopravy a linky súkromných prepravcov.

ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU

SWOT ANALÝZA

Nasledujúce SWOT analýzy sa zameriavajú na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

Analýza SWOT

Sledovať a vyhodnocovať vývojové trendy v regióne v neustále sa meniacom vonkajšom prostredí, identifikovať trend sociálno-ekonomického rozvoja, alebo smer vývoja ako príležitosť alebo hrozbu, je v súčasnosti pre obec Mošurov nevyhnutnosť. To, čo sa na prvý pohľad zdá ako príležitosť, ňou vo vzťahu k zdrojom obce, kultúre, ľudským zdrojom, životnému prostrediu a hospodárstvu, uplatňovanej stratégii vôbec nemusí byť.

Nástrojom pre celkovú analýzu vonkajších a vnútorných činiteľov je SWOT analýza. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, S – W – O – T. Účelom SWOT analýzy je posúdenie vnútorných predpokladov obce k uskutočneniu určitého rozvojového zámeru a podrobenie rozboru i vonkajších príležitostí a obmedzení určované potrebami obyvateľov a subjektov v rámci obce. Na jej základe môže obec prikrčiť k formulácii špecifických cieľov.

SWOT analýzy boli spracované pre tri základné oblasti. Silné a slabé stránky obce Mošurov boli hodnotené z pohľadu tzv. vnútorného prostredia“, ktoré dokážu obec určitým spôsobom ovplyvniť. Príležitosti a ohrozenia boli hodnotené prevažne z pohľadu tzv. vonkajšieho prostredia“, ktoré obec nedokáže vzhľadom na svoju právomoc sama ovplyvniť.

SWOT ANALÝZA OBLASŤ 1 HOSPODÁRSKA:

Technická a dopravná infraštruktúra, podnikateľské subjekty, cestovný ruch

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Obcou prechádza cesta III. triedy zabezpečuje pomerne rýchlu dostupnosť okresného mesta Prešov - Celková dĺžka miestnych komunikácií 1,2 km o šírke 5 - 6,5 m - Dostatočné kapacity verejných prepravcov SAD - Predpoklady rozvoja cykloturistiky - Dobré pokrytie signálom mobilných operátorov – Orange, T-com, O2 - Vybudovaná sieť miestneho rozhlasu pre informovanie obyvateľov obce - Obec zásobovaná zemným plynom vysokotlakovým plynovodom - Výhodná geografická poloha a blízkosť miest Prešov, Košice, Poprad, Sabinov, Veľký Šariš - Blízkosť atrakcií, pamiatok, rekreačných oblastí - Tradícia spoločensko-kultúrnych podujatí - Bohatá história - Spolupráca s okolitými obcami	<ul style="list-style-type: none"> - Nevyhovujúci stavebno-technický stav vybraných úsekov miestnych a peších komunikácií (650 m) - Nedoriešená statická doprava a využitie verejných plôch - Absencia kamerového systému na predchádzanie kriminality v obci - Nedostatočná kapacita transformátorových staníc - Nepripravenosť obyvateľov na poskytovanie služieb cestovného ruchu - Absencia turistických informačných tabulí - Nevybudovaný jednotný informačný systém - Nevyužívanie prírodného potenciálu pre cestovný ruch - Nutnosť dochádzania za službami - Nízke využívanie štátnych podporných programov a fondov EÚ miestnymi podnikateľmi - Nedostatok primeraných miestnych pracovných príležitostí

Príležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Vhodné podmienky pre poskytovanie služieb v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu - Využívanie ľudských zdrojov obce pri budovaní infraštruktúry - Čerpanie a využívanie fondov EÚ - Podpora malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu zo strany štátu - Spolupráca s informačnými centrami - Zvýšený záujem Slovákov o domácu a lacnejšiu turistiku, poznávanie miestnej kultúry a tradícií - Strategické plánovanie a investovanie na úrovni obce - Zmena daňového a odvodového systému SR - Vytváranie priaznivejších podmienok pre podnikanie v SR - Dokončenie technickej infraštruktúry - Príprava pozemkov na IBV 	<ul style="list-style-type: none"> - Finančná náročnosť opráv a údržby miestnych komunikácií - Legislatíva obmedzujúca rozvoj turizmu - Zlé postavenie Slovenska a regiónu na trhu cestovného ruchu - Konkurencia porovnateľných obcí pri čerpaní finančných prostriedkov Európskej únie na podporu regiónov a vidieka - Zníženie záujmu domácej klientely o služby ubytovania a stravovania z dôvodu rýchleho rastu cien produktov a služieb - Pokračujúci odchod kvalifikovanej pracovnej sily z obce - Nedostatočné finančné prostriedky na plnenie presunutých kompetencií zo štátu na obec - Nízka podpora štátu živnostníkov - Nárast odlevu kvalifikovanej pracovnej sily - Pretrvávajúci nezáujem investorov o Východné Slovensko - Slabá propagácia východu Slovenska - Klesajúca ekonomická aktivita - Neriešenie problému nekvalifikovaných a negramotných občanov a dlhodobo nezamestnaných

SWOT ANALÝZA OBLASŤ 2 ENVIRONMENTÁLNA:

Vodovodná a kanalizačná sieť, životné prostredie, odpadové hospodárstvo

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Vidiecky charakter osídlenia - Dobrá dostupnosť územia - Pomerne kvalitné životné prostredie v obci - Vysoké zastúpenie lesných porastov - Zabezpečený zber a vývoz odpadu - Vypracovaný Program odpadového hospodárstva - Verejný vodovod vybudovaný na 99,9 % - Existencia obecných studní a vodojemu s kapacitou 100 m³ 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatočné vybudované protipovodňové opatrenia - Chýbajúca kanalizačná sieť v celej obci - Odvádzanie splaškových vôd do domácich žump (98 %) - Nízky tlak vodovodu v hornej časti obce - Nedostatočná motivácia občanov triediť odpad - Nízka účinnosť odvodňovacích rigolov
Príležitosti	Hrozby

<ul style="list-style-type: none"> - Vybudovanie čističky odpadových vôd - Pozitívny prístup obyvateľstva k zachovaniu prírodného dedičstva pre nasledujúce generácie - Propagácia ochrany životného prostredia - Existencia legislatívneho zabezpečenia nakladania s odpadmi v súlade s predpismi Európskej únie - Možnosť využívať štrukturálne fondy EÚ - Rozvoj environmentálnej výchovy na školách a školských zariadeniach - Politika Európskej únie smerujúca k trvalo udržateľnému rozvoju - Možnosti využívania alternatívnych zdrojov energie 	<ul style="list-style-type: none"> - Povodne a živelné pohromy - Nedostatočná a neúplná regulácia vodného toku - Extrémne výkyvy počasia - Zahusťovanie výstavby na úkor zelene - Devastácia životného prostredia ekonomickými aktivitami (najmä urbanizmus)
---	---

SWOT ANALÝZA OBLASŤ 3 SOCIÁLNA:

Obyvateľstvo, školstvo, sociálna starostlivosť, zdravotníctvo, kultúra a šport, bývanie

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Dostatok plôch pre pohybové aktivity detí a disponibilná plocha pre prípadné rozšírenie zariadenia - Fungujúca knižnica - Blízkosť okresného mesta Prešov a s možnosťou ďalšieho stredoškolského štúdia (SOŠ, gymnázia učňovské školy) - Blízka dostupnosť vysokých škôl (Prešov, Košice) - Bohatý kultúrno-historický potenciál - Usporiadávanie kultúrnych a športových podujatí - Pretrvávajúci nárast počtu obyvateľov v obci - Existencia kostola ako NKP 	<ul style="list-style-type: none"> - Neexistencia sociálneho zariadenia pre seniorov - Nedostatočné financovanie kultúry a kultúrnych pamiatok
Príležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Využitie fondov EÚ na rekonštrukciu pamiatkových objektov, kultúrnych a športových objektov - Zlepšenie ekonomickej situácie obyvateľov, viac možností na financovanie voľnočasových aktivít - Podpora kultúry, vzdelávania športu podnikateľskými subjektmi a sponzormi - Spolupráca obce s okolitými samosprávami a organizáciami - Grantové programy a nadácie podporujúce kultúru - Zvýšená aktivita a zapájanie sa občanov do vecí verejných - Trend aktívneho a zdravého životného štýlu 	<ul style="list-style-type: none"> - Starnutie obyvateľstva - Pokles počtu detí a žiakov na školách - Pretrvávajúci nedostatok finančných prostriedkov na školách - Nedostatočné finančné ohodnotenie práce pedagógov - Odchod mladých ľudí za prácou do zahraničia - Oslabenie vnímania tradičných ľudských hodnôt u detí a mládeže, smerovanie k izolovanosti a uprednostňovaniu virtuálneho sveta - Pokračovanie trendu pasívneho spôsobu života u obyvateľov, vrátane detí, zhoršujúci sa zdravotný stav populácie

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

Hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja je podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja: odstraňovať alebo zmiernovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja. Strategickým cieľom PRO je trvalo udržateľný rozvoj obce s využitím miestneho potenciálu – ekonomického, ľudského a environmentálneho.

VÍZIA A POSLANIE OBCE

Vízia

„Chceme, aby Mošurov do roku 2022 bol obcou:

- s konkurencieschopnosťou
- s rozvinutým cestovným ruchom
- s dokončenou modernou infraštruktúrou
- ktorá podporuje kultúru a šport
- ktorá pripravuje kultúrne a športové podujatia pre obyvateľov aj návštevníkov obce
- ktorá podporuje trvalo udržateľný rozvoj a ochranu životného prostredia.“

Mošurov budú obec s dobrým menom v regióne, atraktívna pre návštevníkov a priateľská k svojim obyvateľom, s komplexne vybudovanou infraštruktúrou vrátane kanalizácie, poskytujúca dobré podmienky pre bývanie i podnikanie, s kvalitným životným prostredím bez ekologických záťaží a obyvateľmi aktívne napomáhajúcimi jeho ochrane, s bohatým spoločenským životom, pestovanými tradíciami a pravidelnými kultúrnymi a športovými podujatiami a s možnosťami pre vzdelávanie a aktívne formy trávenia voľného času. Obec Mošurov bude obcou, ktorá bude vyvážené zabezpečovať podmienky pre harmonický život všetkých kategórií svojich obyvateľov.

Poslanie

Poslanie je komplexná a všeobecná definícia objasňujúca mandát obce Mošurov. Poslanie opisuje a prezentuje základné služby (produkty), ktoré poskytuje a identifikuje hlavných „zákazníkov“, t.j. jej obyvateľov, miestnych podnikateľov, záujmové združenia a pod. Poslanie vyjadruje základný dôvod existencie obce Mošurov a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí?. Predpokladom pre zabezpečovanie kvalitných služieb obyvateľom obce, podnikateľom či návštevníkom a celkový plynulý chod samosprávy a jej orgánov je dôsledný denný operatívny manažment a realizácia profesionálnych interných služieb. Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonností a pravidiel miestnej samosprávy, ochrana života a osobného majetku občanov, ale aj životného prostredia.

HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Snahou obce v oblasti ekonomického rastu je zvýšenie ekonomickej výkonnosti obce, zvýšenie konkurencieschopnosti obce, rozvoj malého a stredného podnikania. Vybudovanie a dokončenie chýbajúcej infraštruktúry pre objekty individuálnej bytovej výstavby aj pre podnikateľské

subjekty na úroveň porovnateľnú s priemerom v SR. Propagácia kultúrnych, historických a prírodných daností obce v oblasti turistického ruchu.

V oblasti **dopravnej infraštruktúry** sa obec plánuje zamerať na úpravu cestných komunikácií, ktoré sú v správe obce, zvlášť v zimných mesiacoch. Cieľom je zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky. Zámerom obce je vybudovať a rekonštruovať chodníky popri miestnych cestných komunikáciách a taktiež vybudovať nové komunikácie.

Vhodná poloha obce z hľadiska prístupu k miestnym a regionálnym prírodným a kultúrnym atrakciám vytvára vhodné podmienky pre vybudovanie turistických chodníkov a rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky.

Súčasťou doplnenia **technickej infraštruktúry** je vybudovanie kamerového systému v najdôležitejších lokalitách v obci.

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

Víziou obce v environmentálnej oblasti je vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov. Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia, využívanie vodných zdrojov, ochrana ovzdušia a nakladanie s odpadmi a celková ochrana a revitalizácia krajiny. Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie, znižovanie zaťaženia životného prostredia, dobudovanie environmentálnej infraštruktúry.

V oblasti **vodovodnej a kanalizačnej siete** sa obec plánuje zamerať na výstavbu hlavne kanalizačnej a to v celej obci.

V oblasti recyklácie a zhodnocovania **odpadov** je zámerom obce znížiť produkciu odpadov. Dosiahnutie tohto cieľa chce obec podporiť prostredníctvom zvyšovania environmentálneho povedomia obyvateľov obce prostredníctvom osvetových aktivít.

Obec sa chce zamerať na zlepšenie kvality povrchových vôd prostredníctvom čistenia a úpravy brehu potoka, vysádzaním vhodných rastlín.

V rámci **protipovodňových aktivít** je potrebné vyčistenie toku potoka pod a nad mostom v centre obce.

SOCIÁLNA OBLASŤ

V sociálnej oblasti sa obec zameriava na zvýšenie kvality života obyvateľov prostredníctvom podpory služieb pre obyvateľov. Obec chce vytvárať optimálne podmienky pre rozvoj kultúry, všestranne podporovať všetky oblasti kultúrneho života a poskytovať platformu pre vzájomnú komunikáciu a koordináciu významných podujatí. Cieľom je aj podpora športových podujatí – podpora rozvoja telesnej kultúry a podpora útvarov talentovanej mládeže, a športové kluby v obci. Zlepšenie možnosti voľno-časových športových aktivít detí, mládeže a dospelých podporujúcich zdravý životný štýl.

V oblasti **kultúry** je cieľom obce naďalej pokračovať v akciách „Majáles“ a stretnutie rodákov pri kaplnke „Apolónia“.

V oblasti **rozvoja športu** sa chce obec zamerať na vybudovanie lavičiek na sedenie

a vybudovanie prístrešku na športovisku.

V oblasti **rozvoja bývania** obec plánuje situovať nové plochy pre bytovú výstavbu z dôvodu nedostatku disponibilných plôch zastavaných území.

Formulácia a návrh stratégie

Strategický cieľ PRO ako aj dielčie ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z § 3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona č. 309/2014 o podpore regionálneho rozvoja, kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmierňovať nežiadúce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Mošurov nasledovný strategický cieľ: „Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Mošurov, po ekonomickej, sociálnej, kultúrnej stránke“. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie hospodárskej činnosti bude obec smerovať do zlepšenia dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, rozvoj cestovného ruchu. V environmentálnej oblasti bude zabezpečená realizácia opatrení na ochranu udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie. V oblasti sociálnej budú vytvorené podmienky pre rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu a predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov.

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu obyvateľstva v aktívnom prostredí s vybudovanou infraštruktúrou. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom nových rozvojových projektov.

Tabuľka 26 Hierarchia cieľov pre HOSPODÁRSKU OBLASŤ

Globálne ciele	1.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry	1.2 Rozvoj cestovného ruchu	1.3 Dobré podmienky pre prácu a podnikanie
Špecifické ciele	1.1.1 Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry	1.2.1 Zlepšenie informovanosti a orientácie turistov	1.3.1 Zlepšenie podmienok na rozvoj podnikateľského sektora a zlepšenie ponuky pracovných miest
Opätrenia	1.1.1.1 Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov 1.1.1.2 Vybudovanie cyklistického chodníka	1.2.1.1 Vybudovanie kamerového systému 1.2.1.2 Modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia	1.3.1.2 Podpora rozvoja podnikateľských subjektov zo strany obce

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 27 Hierarchia cieľov pre ENVIRONMENTÁLNU OBLASŤ

2.1 Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov			
Globálne ciele	2.1.2 Zabezpečenie dostatku pitnej vody a vybudovanie kanalizačnej siete		
Špecifické ciele	2.1.1 Ochrana a racionálne využívanie vôd	2.1.2.1 Vybudovanie kanalizačnej siete v celej obci	2.1.2.2 Zlepšenie kvality povrchových tokov a podzemných vôd
Opatrenia	2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia	2.1.1.2 Rekonštrukcia a údržba brehov miestneho potoka	2.1.2.3 Rekonštrukcia hasiacich hydrantov
			2.1.2.4 Vybudovanie obecnej čističky odpadových vôd
			2.1.3 Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi
			2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov
			2.1.3.2 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva

Tabuľka 28 Hierarchia cieľov pre SOCIÁLNU OBLASŤ

Globálne ciele	3.2 Kultúra a šport		3.3 Rozvoj bývania
Špecifické ciele	3.2.1 Kultúra ako rovnocenná súčasť života	3.2.2 Zlepšenie podmienok na rozvoj športu	3.3.1 Rozvoj bývania
Opatrenia	3.2.1.1 Podpora starostlivosti o kultúrne dedičstvo v obci	3.2.1.2 Zlepšenie kvality a pestrosť kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny	3.3.1.1 Podpora súkromnej individuálnej bytovej výstavby
		3.2.2.1 Zlepšenie kvality a pestrosť športových podujatí	

Zdroj: Vlastné spracovanie

3 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť Programu rozvoja obce obsahuje zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie PRO Mošurov na roky 2015 - 2022. Obsahuje konkrétne zámery vedenia obce a občanov obce v oblasti hospodárskej, environmentálnej a oblasti sociálnej až po úroveň opatrení a jednotlivých aktivít potrebných k naplneniu cieľov v daných oblastiach.

PLÁNOVANÉ CIELE, OPATRENIA A AKTIVITY

Tabuľka 29 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Hospodárskej oblasti

HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Hlavný cieľ

Rozvoj a modernizácia dopravnej, technickej infraštruktúry, rozvoj cestovného ruchu, vytvorenie podmienok pre prácu a podnikanie

Špecifické ciele	Opatrenie	Aktivita
1.1.1 Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry	1.1.1.1 Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych chodníkov	Rekonštrukcia miestnych chodníkov v dĺžke 750 m,
	1.1.1.2 Vybudovanie cyklistického chodníka	Vybudovanie cyklistického chodníka v k. ú. Mošurov, k. ú. Hradisko, smer Pohorie Čergov.
1.2.1 Vybudovanie chýbajúcich článkov technickej infraštruktúry	1.2.1.1 Vybudovanie kamerového systému	Vybudovanie kamerového systému s počtom 3 ks. Zastávka SAD, budova obecného úradu, kostol
	1.2.1.2 Zlepšenie elektrifikácie v obci	Vytvorenie rezerv na zvýšenie výkonu trafostanice - vybudovanie novej trafostanice
	1.2.1.3 Modernizácia verejného osvetlenia	Výmena existujúcej osvetľovacej sústavy za LED osvetlenie a navýšenie svietidiel zo 22 na 28 ks.

Tabuľka 30 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Environmentálnej oblasti

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

Hlavný cieľ

Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov

Regulácia vodného toku v celkovej dĺžke 300 m a odvedenie prívalových dažďových vôd

2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia

Rekonštrukcia brehov pod a nad mostom v centre obce

2.1.1.2 Rekonštrukcia a údržba brehov miestneho potoka

Vybudovanie verejnej kanalizácie v obci v celkovej dĺžke 1,8 km

2.1.2.1 Vybudovanie kanalizačnej siete

2.1.2 Zabezpečenie dostatku pitnej vody a vybudovanie kanalizačnej siete

2.1.2.2 Zlepšenie kvality povrchových tokov a podzemných vôd

Podpora využívania podzemných vôd bez vplyvu na ŽP

2.1.2.3 Vybudovanie obecnej čističky odpadových vôd

Vybudovanie obecnej čističky odpadových vôd, ktorá sa bude nachádzať v miestnej časti zvanej Konopiská

2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov

Zvýšenie podielu separácia odpadov a jeho zhodnocovania a zavedenie triedeného kontajnerového zberu

2.1.3 Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi

2.1.3.2 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva

Podporiť vzdelávanie a výchovu všetkých skupín obyvateľov k ochrane a tvorbe životného prostredia.

Tabuľka 31 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Sociálnej oblasti

SOCIÁLNA OBLAŠŤ

Hlavný cieľ

Vytváranie a zlepšovanie podmienok pre dosiahnutie spokojnosti obce s úrovňou a rozsahom poskytovaných sociálnych a zdravotníckych služieb, vzdelanosti obyvateľstva, zvyšovanie úrovne kultúrneho, športového a spoločenského života.

Špecifické ciele

Opatrenie

Aktivity

3.2.1 Zlepšenie podmienok rozvoja kultúry

3.2.1.1 Zlepšenie kvality a pestrosti kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny

Pripravovanie a organizovanie kultúrnych podujatí pre všetky cieľové skupiny

3.2.2 Zlepšenie podmienok rozvoja športu

3.2.2.1 Zlepšenie kvality a pestrosti športových podujatí

Pripravovanie a organizovanie športových podujatí pre všetky cieľové skupiny

3.3.1 Zlepšenie podmienok bývania

3.3.1.1 Podpora súkromnej individuálnej bytovej výstavby

Rozšírenie zastavanosti obce o novú lokalitu pre výstavbu rodinných domov – ulica „Poza sad“

MERATEĽNÉ UKAZOVATELE

Súčasťou programovej časti okrem zoznamu konkrétnych aktivít a ich finančnej hodnoty je aj súbor merateľných ukazovateľov ktorý je spracovaný podľa oblasti na jednotlivé opatrenia. Pre každý ukazovateľ je daná východisková hodnota (rok 2015) a cieľová hodnota (rok 2022). V prípade výsledku ankety je merateľným ukazovateľom známka 1-5, pričom číslo 1 označuje najlepšiu známku a číslo 5 najhoršiu.

Tabuľka 32 Merateľné ukazovatele HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
1.1.1.1 Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych a chodníkov	Dĺžka zrekonštruovaných a novovybudovaných miestnych chodníkov	m	0	750
1.1.1.2 Vybudovanie cyklistického chodníka	Dĺžka cyklotrás na prepojenie sídel regiónu	m	0	2500
1.2.1.1 Vybudovanie kamerového systému	Počet nainštalovaných kamier	Počet	0	3
1.2.1.2 Zlepšenie elektrifikácie v obci	Počet trafostaníc so zvýšením výkonom	Počet	0	1
1.2.1.3 Modernizácia verejného osvetlenia	Výmena a rozšírenie osvetľovacej sústavy	Počet	22	28
1.3.1.1 Zlepšenie podmienok na informovanosť a orientáciu turistov	Počet osadených informačných tabúl	Počet	0	3

Tabuľka 33 Merateľné ukazovatele ENVIROMENTÁLNA OBLASŤ

Opatrenia	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia	Dĺžka vyregulovaného toku	m	0	300
2.1.1.2 Rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov	Dĺžka odvodňovacích kanálov	m	0	320
2.1.2.2. Vybudovanie kanalizačnej siete v obci	Dĺžka vybudovanej kanalizačnej siete	m	0	1800
2.1.2.3 Zlepšenie kvality povrchových tokov a podzemných vôd	Spokojnosť obyvateľov s kvalitou tokov a podzemných vôd	Známka 1-5	3	2

Opatrenia	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
2.1.2.4 Vybudovanie obecnej čističky odpadových vôd	Počet vybudovaných ČOV	Počet	0	1
2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov	Množstvo komunálneho odpadu vyprodukovaného ročne	t	15,58	14,10
2.1.3.2 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva	Počet aktivít propagácie	Počet	0	2

Tabuľka 34 Merateľné ukazovatele SOCIÁLNA OBLASŤ

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
3.3.1.1 Podpora starostlivosti o kultúrne dedičstvo v obci	Počet podporených prvkov kultúrneho dedičstva	počet	0	2
3.3.1.2 Zlepšenie kvality a pestrosti kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny	Spokojnosť obyvateľov obce s oblasťou kultúry	Známka 1-5	3	2
3.3.2.1 Zlepšenie kvality a pestrosti športových podujatí	Spokojnosť obyvateľov obce s oblasťou športu	Známka 1-5	3	3
3.4.1.1 Podpora súkromnej individuálnej bytovej výstavby	Počet nových rodinných domov	počet	0	6

4 REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačnú časť programu rozvoja obce tvorí opis organizačného zabezpečenia riadenia, zodpovednosti a pravidiel spolupráce medzi jednotlivými orgánmi a subjektmi pri realizácii jednotlivých cieľov vyplývajúcich z *Programu rozvoja obce Mošurov na roky 2015 – 2022*.

INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PRO

Realizácia Programu rozvoja obce Mošurov bude pozostávať z vykonávania navrhnutých aktivít. Zoznam kľúčových aktivít bude prerokovaný na zasadnutiach obce a bude každoročne aktualizovaný podľa potrieb obce a možností financovania. Manažment obce plní vo vzťahu k Programu rozvoja obce nasledovné úlohy:

- vyčlenenie finančných prostriedkov, ktoré budú potrebné na aktivity
- realizácia projektov, ktoré prinesú pre obec želaný efekt a budú dlhodobo udržateľné

- monitorovanie realizácie projektov a plnenia úloh vyplývajúcich z programu rozvoja obce
- Aktivity budú komunikované verejnosti prostredníctvom webovej stránky obce a úradnej tabule.

MONITOROVANIE A HODNOTENIE

Cieľom monitorovania a hodnotenia je zostaviť komplexnú informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia navrhnuté v PRO. Obec bude postupovať podľa Plánu priebežných hodnotení PRO na programové obdobie 2015 - 2022. Výstupom procesu bude správa o monitorovaní a správa o hodnotení, s ktorou budú oboznámení poslanci obecného zastupiteľstva v Mošurove, zamestnanci obecného úradu a verejnosť.

Plán priebežného hodnotenia PRO na programové obdobie 2015 -2022 zahŕňa výkon kontroly a spôsob hodnotenia PRO. Hodnotenie jednotlivých častí PRO alebo PRO ako celku je definované dôvodom výkonu kontroly a periodicitou výkonu kontroly.

Dôvodom pre výkon hodnotenia na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obecného zastupiteľstva, koordinátora PRO prípadne na základe podnetu zo strany kontrolóra obce, na základe auditu prípadne na základe protokolu NKÚ SR môže byť nesúlad spracovaného PRO s jeho jednotlivými cieľmi a aktivitami na ich splnenie a ich skutočnou realizáciou či po stránke obsahovej alebo finančnej.

Hodnotením získame poznatky, ktoré môžeme zapracovať do už schváleného PRO formou doplnenia PRO a jeho schválením členmi obecného zastupiteľstva.

Periodicita tohto hodnotenia u strategického hodnotenia je 2 roky po schválení PRO a tematické hodnotenie každý rok po schválení PRO počas celého programového obdobia 2015 – 2022. Ostatné druhy hodnotení PRO budeme realizovať na základe vzniknutej spoločenskej potreby.

Tabuľka 35 Plán priebežných hodnotení PRO na programové obdobie 2015 - 2022

Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania / periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2017	Na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obce, koordinátora PRO
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie		Na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obce, podnetu občanov, koordinátora PRO
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PRO	v roku 2016	Na základe nesúladu medzi plánovanými aktivitami a cieľmi so skutočnosťou
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Ad hoc mimoriadne hodnotenie		Nesúlad medzi cieľmi stanovenými v PRO a ich značnom odklone v skutočnosti
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby, návrh na revíziu prípadne doplnenie PRO
Ad hoc hodnotenie		Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov, podnetu kontrolóra obce, podnetov

celého PRO alebo jeho časti		z kontroly, na základe auditu, na základe protokolu NKÚ SR
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby

Zdroj: Vlastné spracovanie

AKČNÝ PLÁN

Akčný plán obsahuje zoznam aktivít na daný rozpočtový rok s výhľadom na najbližšie roky a zahŕňa časový harmonogram realizácie jednotlivých aktivít z PRO.

V akčnom pláne sú zaznamenané jednotlivé aktivity v rámci jednotlivých oblastí, ktoré sú realizované v danom roku a ktoré plánuje obec realizovať v najbližších rokoch. Je tam uvedený stručný popis aktivity, zapojenie subjektov alebo partnerov a objem a zdroje finančných prostriedkov potrebných na realizáciu jednotlivých aktivít.

Aktualizácia akčného plánu bude vykonávaná 1 x ročne na základe už realizovaných aktivít s výhľadom na realizáciu aktivít na základe predpokladaných výziev z jednotlivých Operačných programov prípadne na základe realizácie aktivít z ich zdrojov vrátane rozpočtu obce.

Pri spracovaní akčného plánu sa vychádzalo z tabuľky ex – ante hodnotenia PHSR za a priorit realizovania jednotlivých aktivít, ktoré sú v danom čase aktuálne realizovateľné.

Tabuľka 36 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Hospodárskej oblasti

Opatrenie	Aktivity	Predpokladaný rozpočet	Termín	Zdroje financovania
1.1.1.1 Rekonštrukcia vybudovanie miestnych a chodníkov	Rekonštrukcia miestnych chodníkov v dĺžke 750 m	90 000,00	2016-2017	Rozpočet EÚ
1.2.1.1 Vybudovanie kamerového systému	Vybudovanie kamerového systému s počtom 3 ks (autobusová zastávka SAD, obecný úrad, kostol)	8 000,00	2018	Rozpočet EÚ
1.2.1.2. Zlepšenie elektrifikácie v obci	Vytvorenie rezerv na zvýšenie výkonu trafostaníc – vybudovanie novej trafostanice	18 000,00	2019	Rozpočet obce, VSD, a.s.
1.2.1.3 Modernizácia verejného osvetlenia	Výmena existujúcej osvetľovacej sústavy za LED osvetlenie a navýšenie svietidiel zo 22 na 28 ks.	8 400,00	2017	Rozpočet obce, rozpočet EÚ
1.3.1.1 Zlepšenie podmienok na informovanosť a orientáciu turistov	Zlepšenie podmienok informovanosti turistov ako je osadenie informačných tabuľ, zlepšenie znalosti a kvality ľudského potenciálu vidieckeho obyvateľstva	1 500,00	2018	Rozpočet obce

HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Tabuľka 37 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Environmentálnej oblasti

Opatrenie	Aktivity	Predpokladaný rozpočet	Termín	Zdroje financovania
2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia	Regulácia vodného toku „Mošurovčanka“ v celkovej dĺžke 300 m a odvedenie prívalových dažďových vôd	14 500,00	2018-2020	Rozpočet SVP, rozpočet obce

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

2.1.1.2 Rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov	Rekonštrukcia otvorených odvodňovacích kanálov v centre obce v celkovej dĺžke 110 m	8 500,00	2017-2020	Rozpočet obce, rozpočet EÚ
2.1.2 Vybudovanie kanalizačnej siete v obci	Vybudovanie verejnej kanalizácie v obci v celkovej dĺžke 1 800 m	1 377 720,00	2019-2022	Rozpočet obce, rozpočet EÚ
2.1.2.3 Zlepšenie kvality povrchových tokov a podzemných vôd	Podpora využívania podzemných vôd bez negatívneho vplyvu na životné prostredie	2 000,00	2018	Rozpočet obce
2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov	Zvýšenie podielu separácia odpadov a jeho zhodnocovania a zavedenie triedeného kontajnerového zberu	1 300,00	2017	Rozpočet obce, rozpočet EÚ
2.1.3.2 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva	Podporiť vzdelávanie a výchovu všetkých skupín obyvateľov k ochrane a tvorbe životného prostredia	500,00	2018	Rozpočet obce

SOCIÁLNA OBLASŤ

Tabuľka 38 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Sociálnej oblasti

Opatrenie	Aktivity	Predpokladaný rozpočet	Termín	Zdroje financovania
3.2.1.1. Podpora starostlivosti o kultúrne dedičstvo v obci	Pripravovanie a organizovanie kultúrnych podujatí pre všetky cieľové skupiny	500,00	2016-2022	Rozpočet obce
3.2.1.2 Zlepšenie kvality a pestrosti kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny	Pripravovanie a organizovanie kultúrnych podujatí pre všetky cieľové skupiny	1 500,00	2016-2022	Rozpočet obce
3.3.2.1 Zlepšenie kvality a pestrosti športových podujatí	Pripravovanie a organizovanie športových podujatí pre všetky cieľové skupiny	1 500,00	2016-2022	Rozpočet obce
3.3.1.1 Podpora súkromnej individuálnej bytovej výstavby	Rozšírenie zastavanosti obce o nové lokality pre výstavbu rodinných domov – počet 6	7 800,00	2018-2020	Rozpočet obce, štátne účelové fondy

5 FINANČNÁ ČASŤ

Vo finančnej časti Programu rozvoja obce sú uvedené viacdrojové formy financovania, ktoré budú priebežne dopĺňané na základe Operačných programov a iných možných finančných zdrojov, z ktorých bude realizácia jednotlivých opatrení financovaná.

Predpokladané zdroje financovania jednotlivých opatrení

Tabuľka 39 Predpokladané zdroje financovania jednotlivých opatrení

Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje				Spolu	Súkromné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec		
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 1.1.1.1	90 000,00	90 000,00				90 000,00	
Opatrenie 1.2.1.1	8 000,00					8 000,00	
Opatrenie 1.2.1.2	18 000,00				2 000,00	18 000,00	16 000,00
Opatrenie 1.2.1.3	8 400,00	6 400,00			2 000,00	8 400,00	
Opatrenie 1.3.1.1	1 500,00			500,00	1 000,00	1 500,00	
Environmentálna oblasť							
Opatrenie 2.1.1.1	14 500,00				3 625,00	3 625,00	10 875,00
Opatrenie 2.1.1.2	8 500,00	8 075,00			425,00	8 500,00	
Opatrenie 2.1.2.2	1 377 720,00	1 308 834,00			68 886,00	1 377 720,00	
Opatrenie 2.1.2.3	2 000,00				2 000,00	2 000,00	
Opatrenie 2.1.3.1	1 300,00				1 300,00	1 300,00	
Opatrenie 2.1.3.2	500,00				500,00	500,00	
Sociálna oblasť							
Opatrenie 3.2.1.1	500,00			500,00		500,00	
Opatrenie 3.2.1.2	1 500,00				1 500,00	1 500,00	
Opatrenie 3.2.2.1	1 500,00				1 500,00	1 500,00	
Opatrenie 3.3.1.1	7 800,00	6 630,00	780,00		390,00	7 800,00	

Zdroj: vlastné spracovanie

V tabuľke 43 Indikatívny rozpočet – celkový sumár, uvádzame predpokladané ročné finančné náklady v rámci jednotlivých oblastí na základe predpokladaných výziev z jednotlivých operačných programov a na základe finančných nákladov na realizáciu jednotlivých aktivít.

V prípade zmeny harmonogramu výziev z jednotlivých operačných programov a tým aj k podstatným rozdielom v indikatívnom finančnom rozpočte na celé programové obdobie bude potrebné na základe vykonania hodnotenia finančnej časti PRO upraviť indikatívny rozpočet na programové obdobie podľa jednotlivých oblastí a aj ako celok.

Tabuľka 40 Indikatívny rozpočet – celkový sumár

	ROK										SPOLU
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022			
I. Sociálna oblasť	-	470	525	1 320	1 470	6 525	520	470			11 300
II. Hospodárska oblasť	-	27 005	71 395	9 500	18 000	-	-	-			125 900
III. Environmentálna oblasť	-	-	11 050	12 750	278 500	351 000	751 220	-			1 404 520
Spolu	-	27 475	82 970	23 570	297 970	357 525	751 740	470			1 541 720

Zdroj: vlastné spracovanie

ZÁVER

Spracovaním Programu rozvoja obce Mošurov vznikol strategický strednodobý dokument v záujme zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja obce a regiónu, je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja obce v jej jednotlivých oblastiach.

Program rozvoja obce vychádza z prioritných potrieb obce a z možností ich realizácie s cieľom zlepšovať životné podmienky jej obyvateľov a zvyšovať konkurencie schopnosť regiónu.

Program rozvoja obce je otvorený dokument, ktorý bude pravidelne vyhodnocovaný a aktualizovaný podľa vyžadujúcich si potrieb na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

Zodpovednosť za administratívne zabezpečenie a za postupnú realizáciu jednotlivých aktivít obsiahnutých v programe má obecné zastupiteľstvo, starosta obce a príslušné komisie zriadené pri obecnom zastupiteľstve. Predpokladom pre úspešnú realizáciu rozvojových zámerov obce je aktívny prístup volených zástupcov v obecnom zastupiteľstve pri vecnom schvaľovaní jednotlivých úloh a využívaní možností financovania plánovaných aktivít.

Kolektív spracovateľov Programu rozvoja obce ďakuje všetkým zúčastneným za vynaložené úsilie a čas.

Predmetný Program rozvoja obce bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa:

15. decembra 2015 /Uznesenie obecného zastupiteľstva č. 15/2015

pečiatka obce

starosta obce

PRÍLOHY

PRÍLOHA Č. 1 ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PROGRAME ROZVOJA OBCE

1. Koncepcia územného rozvoja Slovensko 2001
2. Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Mošurov
3. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja
4. Program odpadového hospodárstva obce Mošurov
5. Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2010
6. Stratégia Európa 2020
7. Spoločný strategický rámec EK
8. Materiály Európskej komisie k programovému obdobiu 2014-2020 a politiky súdržnosti
9. Integrovaný regionálny operačný program
10. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov
11. Zákon č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov
12. Štatistický úrad SR databáza DATAcube
13. JUHAŠČÍKOVÁ, I., ŠKÁPIK, P., ŠTUKOVSKÁ, Z. 2013, Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011: Domy v SR, krajoch, okresoch a obciach. Bratislava: ŠÚSR. ISBN 978-80-8121-293-2